CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL YVES BOT prezentate la 26 octombrie 2010[1]

1. Prezenta cauză are ca obiect recursul formulat de ThyssenKrupp Nirosta GmbH[2] împotriva Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 1 iulie 2009, ThyssenKrupp Stainless/Comisia[3].

2. Această cauză are la origine Decizia 2007/486/CE a Comisiei din 20 decembrie 2006 privind o procedură în temeiul articolului 65 din Tratatul CECO (Cazul COMP/F/39.234 – Suprataxa pe aliaj – readoptare)[4]. Prin această decizie, Comisia Comunităților Europene a constatat că Thyssen Stahl AG[5] a încălcat, între 16 decembrie 1993 și 31 decembrie 1994, articolul 65 CO prin modificarea și prin aplicarea valorii de referință folosite pentru a calcula suprataxa pe aliaj. În consecință, Comisia a aplicat TKS o amendă de 3 168 000 de euro.

3. Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins cererile TKS vizând, pe de o parte, anularea deciziei în litigiu și, pe de altă parte, reducerea amenzii.

4. În esență, acest recurs ridică mai multe probleme cu privire la aplicarea unor principii fundamentale de drept în litigiile privind concurența. O parte dintre aceste probleme sunt identice sau strâns legate de cele care se pun în cadrul recursurilor introduse împotriva Hotărârii Tribunalului din 31 martie 2009, ArcelorMittal Luxembourg și alții/Comisia[6], în cauzele conexe C-201/09 P și C-216/09 P, pendinte în fața Curții, în care prezentăm de asemenea concluzii.

5. Prima problemă privește valabilitatea temeiului juridic al deciziei în litigiu. Astfel, având în vedere expirarea Tratatului CECO și lipsa unor dispoziții tranzitorii, Comisia s-a întemeiat pe prevederile Regulamentului (CE)

1 — Limba originală: franceza.

2 — Fostă ThyssenKrupp Nirosta AG, fostă ThyssenKrupp Stainless AG, denumită în continuare „TKS”.

3 — T-24/07, Rep., p. II-2309, denumită în continuare „hotărârea atacată”.

4 — JO 2007, L 182, p. 31, denumită în continuare „decizia în litigiu”.

5 — Denumită în continuare „Thyssen”.

6 — T-405/06, Rep., p. II-771.

nr. 1/2003 [7] pentru a constata și a sancționa încălcarea articolului 65 alineatul (1) CO. Cu privire la acest aspect, apreciem că Tribunalul a putut considera în mod legitim că un astfel de temei juridic era valabil.

6. A doua problemă privește întinderea autorității de lucru judecat. Se poate considera, fără dezbatere în contradictoriu, că fondul a fost examinat? Este evident că nu. Considerăm că, prin extinderea autorității de lucru judecat la un aspect de drept al hotărârii care nu a făcut obiectul niciunei contestări sau discuții în fața sa, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept. Astfel, niciun sistem de drept nu poate permite ca respectarea garanțiilor fundamentale ale unui proces echitabil, printre care se numără principiul contradictorialității, să fie afectată de o extindere disproporționată a autorității de lucru judecat. Pentru aceste motive, vom propune Curții să anuleze hotărârea atacată.

7. A treia problemă privește imputabilitatea practicilor. În esență, se pune problema dacă putea Comisia în mod legitim să impute TKS răspunderea pentru încălcarea săvârșită de o altă întreprindere, și aceasta în temeiul unei declarații unilaterale date de TKS. Vom considera că o astfel de imputare este ilegală, întrucât încalcă principiul răspunderii personale și ignoră împrejurarea decisivă a lipsei de continuitate economică între cele două întreprinderi, care rezultă dintr-o jurisprudență constantă a Curții. În plus, vom arăta că o autoritate publică precum Comisia, responsabilă cu asigurarea aplicării principiilor stabilite la articolul 81 CE, nu poate deroga de la normele și principiile privind imputabilitatea practicilor în temeiul unor convenții speciale încheiate de întreprinderi.

8. În sfârșit, a patra problemă se referă la interpretarea normelor privind termenul de prescripție. Problema este de a ști dacă Comisia putea să oblige Thyssen la plata unei amenzi pentru acte neconcurențiale săvârșite de aceasta între 16 decembrie 1993 și 31 decembrie 1994. Pe de o parte, ar trebui să se examineze dacă, atunci când se introduce o acțiune în fața instanței Uniunii, suspendarea prescripției are efect relativ, cu alte cuvinte, privește numai întreprinderea reclamantă, sau *erga omnes*, caz în care suspendarea prescripției în cursul procedurii jurisdicționale privește toate întreprinderile care au participat la înțelegere, indiferent dacă au introdus sau nu au introdus acțiune. Pe de altă parte, ar trebui să se examineze efectele unei hotărâri de anulare a unei decizii a Comisiei asupra calculului termenului de prescripție. După o examinare a caracterului și a întinderii suspendării termenului de prescripție, vom susține că astfel de proceduri de investigație sunt prescrise de la 24 aprilie 2002.

7 — Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (JO L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167).

I — Cadrul juridic

A — *Dispozițiile Tratatului CECO*

9. Articolul 65 CO prevede:

„(1) Sunt interzise orice acorduri între întreprinderi, orice decizii ale asocierilor de întreprinderi și orice practici concertate care ar viza, direct sau indirect, împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței comune și, în special:

(a) stabilirea sau determinarea prețurilor;

(b) restrângerea sau controlul producției, al dezvoltării tehnice sau al investițiilor;

(c) împărțirea piețelor, a produselor, a clienților sau a surselor de aprovizionare.

[…]

(4) Acordurile sau deciziile interzise în temeiul alineatului (1) din prezentul articol sunt nule de drept și nu pot fi invocate în fața niciunei instanțe din statele membre.

[Comisia] are competența exclusivă, cu excepția situației când se introduc acțiuni pe rolul Curții, de a se pronunța asupra conformității acordurilor sau a deciziilor menționate cu dispozițiile prezentului articol.

(5) [Comisia] poate aplica, împotriva întreprinderilor care ar fi încheiat un acord nul de drept, ar fi aplicat sau încercat să aplice, prin intermediul arbitrajului, al unei clauze de dezicere, al boicotului sau prin orice alt mijloc, un acord sau o decizie nule de drept sau un acord a cărui aprobare a fost refuzată sau revocată, sau care ar obține beneficiul unei autorizații prin intermediul unor informații deliberat false sau deformate, sau care ar efectua practici contrare dispozițiilor alineatului (1), amenzi și penalități cu titlu cominatoriu cel mult egale cu dublul cifrei de afaceri realizate cu privire la produsele care au făcut obiectul acordului, al deciziei sau al practicii contrare dispozițiilor prezentului articol, fără a aduce atingere, dacă acest obiect vizează restrângerea producției, a dezvoltării tehnice sau a investițiilor, cuantumului maxim astfel stabilit, care poate fi sporit până la 10 % din cifra de afaceri anuală a întreprinderii în cauză, în ceea ce privește amenda, și până la 20 % din cifra de afaceri zilnică, în ceea ce privește penalitățile cu titlu cominatoriu.”

10. Conform articolului 97 CO, Tratatul CECO a expirat la 23 iulie 2002.

B — *Dispozițiile Tratatului CE*

11. Articolul 305 alineatul (1) CE, abrogat ca urmare a intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, prevedea:

„Dispozițiile prezentului tratat nu le modifică pe cele ale Tratatului de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului, în special în ceea ce privește drepturile și obligațiile statelor membre, atribuțiile instituțiilor acestei Comunități și normele stabilite de respectivul tratat cu privire la funcționarea pieței comune a cărbunelui și oțelului."

C — *Regulamentul nr. 1/2003*

12. Amintim că Regulamentul nr. 1/2003 privește punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 CE și 82 CE.

13. Articolul 7 alineatul (1) din acest regulament este formulat după cum urmează:

„Atunci când Comisia, acționând ca urmare a unei plângeri sau din oficiu, constată că există o încălcare a articolului 81 [CE] sau 82 [CE], poate solicita printr-o decizie întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi în cauză să înceteze respectiva încălcare [...] Atunci când Comisia are un interes legitim de a acționa în acest mod, aceasta poate de asemenea constata că s-a comis o încălcare în trecut."

14. Potrivit articolului 23 alineatul (2) litera (a) din regulamentul în cauză, Comisia poate aplica, prin decizie, amenzi întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi atunci când, în mod intenționat sau din neglijență, acestea încalcă articolul 81 CE sau articolul 82 CE.

15. Articolul 25 din Regulamentul nr. 1/2003 conține dispozițiile privind termenul de prescripție pentru procedurile de investigație.

16. Aceste norme sunt în esență identice cu cele prevăzute în Decizia nr. 715/78/CECO a Comisiei din 6 aprilie 1978 privind termenul de prescripție pentru procedurile de urmărire și executare a sancțiunilor conform Tratatului de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului [8].

17. Potrivit articolului 1 alineatele (1) și (2) din Decizia nr. 715/78 și articolului 25 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1/2003, termenul de prescripție pentru procedurile de investigație a expirat, din moment ce Comisia

8 — JO L 94, p. 22. Aceste norme își au originea în Regulamentul (CEE) nr. 2988/74 al Consiliului din 26 noiembrie 1974 privind termenele de prescripție a acțiunilor și a aplicării sancțiunilor conform normelor Comunității Economice Europene privind transporturile și concurența (JO L 319, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 1, p. 78), care nu este aplicabil în prezenta cauză.

nu a aplicat o amendă sau o sancțiune în termen de cinci ani de la data încetării încălcării.

18. Cu toate acestea, în temeiul articolului 2 alineatele (1) și (2) din Decizia nr. 715/78 și al articolului 25 alineatele (3) și (4) din Regulamentul nr. 1/2003, acest termen de prescripție poate fi întrerupt de orice act al Comisiei efectuat în scopul examinării sau al investigării unei încălcări. Astfel de acte includ solicitările de informații, autorizațiile de desfășurare a inspecțiilor, inițierea procedurilor sau notificarea comunicării privind obiecțiunile. Această întrerupere privește toate întreprinderile care au participat la încălcare.

19. Articolul 2 alineatul (3) din Decizia nr. 715/78 și articolul 25 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1/2003 stabilesc un termen limită. Acestea prevăd că întreruperea determină curgerea unui nou termen de prescripție. Totuși, termenul de prescripție expiră cel târziu în ziua în care o perioadă egală cu dublul termenului de prescripție s-a scurs fără să se fi aplicat o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu de către Comisie. Acest termen se prelungește cu perioada în care termenul de prescripție a fost suspendat.

20. În sfârșit, articolul 3 din Decizia nr. 715/78 și articolul 25 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1/2003 precizează că termenul de prescripție pentru procedurile de investigație se suspendă pe durata în care decizia Comisiei face obiectul unei acțiuni pendinte în fața Curții.

II — Situația de fapt

21. Faptele, astfel cum rezultă din hotărârea atacată, pot fi rezumate după cum urmează.

22. La 1 ianuarie 1995, societatea de drept german Krupp Thyssen Nirosta GmbH a luat naștere prin concentrarea activităților din sectorul produselor plate din oțel inoxidabil ale Thyssen și ale Fried Krupp AG Hoesch-Krupp. Thyssen și-a continuat activitățile în mod independent în alte sectoare [9].

23. În temeiul unor informații solicitate la 16 martie 1995 mai multor producători de oțel inoxidabil, Comisia a adresat, la 19 decembrie 1995, o comunicare privind obiecțiunile către 19 întreprinderi. După ce anumite întreprinderi, printre care TKS și Thyssen, au comunicat că doresc să coopereze, Comisia a adresat acestora, la 24 aprilie 1997, o nouă comunicare privind obiecțiunile, la care TKS și Thyssen au răspuns în mod individual.

9 — În urma unei serii de schimbări de denumire socială, Krupp Thyssen Nirosta GmbH a devenit succesiv ThyssenKrupp Stainless AG și ulterior ThyssenKrupp Nirosta GmbH.

24. Prin scrisoarea din 23 iulie 1997 adresată Comisiei (denumită în continuare „declarația din 23 iulie 1997"), TKS a indicat următoarele:

„Referitor la procedura menționată în obiect [Cazul IV/35.814 – ThyssenKrupp Stainless], ați solicitat reprezentantului legal al [Thyssen] [...] ca [TKS] să confirme în mod expres faptul că își asuma răspunderea pentru actele săvârșite eventual de [Thyssen], ca urmare a transferului din sectorul de activitate al produselor plate inoxidabile al [Thyssen], în măsura în care sunt vizate produsele plate inoxidabile care fac obiectul prezentei proceduri, inclusiv pentru perioada până în anul 1993. Prin prezenta, vă confirmăm acest fapt în mod expres."

25. Prin Decizia 98/247/CECO [10], Comisia a constatat că cea mai mare parte a producătorilor de produse plate din oțel inoxidabil, printre care TKS și Thyssen, au încălcat articolul 65 alineatul (1) CO întrucât au convenit, în cursul unei reuniuni desfășurate la Madrid la 16 decembrie 1993, să își majoreze prețurile în mod concertat începând de la 1 februarie 1994.

26. În temeiul declarației din 23 iulie 1997, Comisia a notificat această decizie numai TKS. Prin urmare, Comisia i-a aplicat acesteia din urmă o amendă nu numai ca urmare a propriilor acțiuni, ci și pentru faptele care erau imputate Thyssen și care vizează perioada cuprinsă între luna decembrie 1993 și 1 ianuarie 1995.

27. La 11 martie 1998, TKS a introdus o acțiune vizând printre altele anularea deciziei inițiale.

28. Prin Hotărârea din 13 decembrie 2001, Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia [11], Tribunalul a anulat decizia inițială pentru motivul că se imputa TKS răspunderea pentru încălcarea articolului 65 alineatul (1) CO de către Thyssen și a redus amenda în consecință. Tribunalul a apreciat că Comisia nu a oferit TKS posibilitatea să își prezinte observațiile asupra faptelor imputate Thyssen și, prin urmare, a încălcat dreptul la apărare al TKS.

29. Prin Hotărârea din 14 iulie 2005, ThyssenKrupp/Comisia [12], Curtea a respins recursurile introduse de TKS și de Comisie împotriva hotărârii menționate anterior.

30. În urma unor discuții cu TKS și cu Thyssen, Comisia a adresat TKS, la 5 aprilie 2006, o nouă comunicare privind obiecțiunile. TKS a răspuns la aceasta la 17 mai 2006, iar la 15 septembrie 2006 a avut loc o audiere publică.

10 — Decizia din 21 ianuarie 1998 privind o procedură în temeiul articolului 65 din Tratatul CECO (Cazul IV/35.814 – Supratasa pe aliaj) (JO L 100, p. 55, denumită în continuare „decizia inițială").

11 — T-45/98 și T-47/98, Rec., p. II-3757.

12 — C-65/02 P și C-73/02 P, Rec., p. I-6773.

31. La 20 decembrie 2006, Comisia a adoptat decizia în litigiu. Numai TKS este destinatara acestei decizii. Potrivit preambulului acesteia, decizia menționată s-a întemeiat, între altele, pe Tratatul CECO și pe articolul 65 CO, precum și pe Tratatul CE și pe Regulamentul nr. 1/2003. Partea dispozitivă a deciziei în litigiu prevede:

„*Articolul 1*

În perioada cuprinsă între 16 decembrie 1993 și 31 decembrie 1994, [Thyssen] […] a încălcat articolul 65 alineatul (1) [CO] prin modificarea și prin aplicarea valorilor de referință ale formulei de calcul al supratаxei pe aliaj, practică ce a avut ca obiect și ca efect restrângerea și denaturarea concurenței normale pe piața comună.

Articolul 2

1. Pentru încălcarea avută în vedere la articolul [1] se aplică o amendă de 3 168 000 de euro.

2. Întrucât prin [declarația] din 23 iulie 1997 [TKS] și-a asumat răspunderea pentru comportamentul [Thyssen] […], amenda se aplică [TKS].

[…]"

III — Acțiunea în fața Tribunalului și hotărârea atacată

32. Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 6 februarie 2007, TKS a introdus o acțiune în anulare în temeiul articolului 230 CE împotriva deciziei în litigiu.

33. Această acțiune era întemeiată pe zece motive.

34. Primele două motive priveau temeiul juridic al deciziei în litigiu și vizau o încălcare a principiului *nulla poena sine lege* ca urmare a aplicării articolului 65 alineatul (1) CO după 23 iulie 2002 și, respectiv, nelegalitatea aplicării coroborate a Regulamentului nr. 1/2003 și a articolului 65 CO.

35. Prin intermediul celui de al treilea motiv, TKS a susținut că, în Hotărârea din 14 iulie 2005, ThyssenKrupp/Comisia, citată anterior, Curtea a constatat cu autoritate de lucru judecat că aceasta nu era răspunzătoare pentru actele săvârșite de Thyssen. În continuare, aceasta a invocat, în cadrul celui de al patrulea motiv, nelegalitatea declarației din 23 iulie 1997.

36. Prin intermediul celui de al cincilea și al celui de al șaselea motiv, TKS a invocat o încălcare a principiului securității juridice și a principiului *non bis in idem*. Prin intermediul celui de al șaptelea motiv, aceasta a susținut o încălcare a normelor privind termenul de prescripție, considerând că încălcarea săvârșită de Thyssen era prescrisă. Al optulea și al nouălea motiv erau întemeiate pe o încălcare a dreptului la apărare, pe de

o parte, ca urmare a unei încălcări a dreptului de acces la dosar, și, pe de altă parte, ca urmare a neregularității comunicării privind obiecțiunile.

37. În subsidiar, prin cel de al zecelea motiv, TKS a invocat faptul că s-a calculat greșit cuantumul amenzii, întrucât Comisia nu a ținut cont că TKS nu a contestat existența încălcării în ansamblul său.

38. La punctele 37 și 38 din hotărârea atacată se precizează că părțile au fost ascultate în ședința din 11 decembrie 2008 și că, în cadrul acestei ședințe, TKS a menționat că revocă declarația din 23 iulie 1997, fapt de care s-a luat act în procesul-verbal de ședință.

39. Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins acțiunea și a obligat TKS la plata cheltuielilor de judecată.

40. În esență, acesta a considerat că aplicarea articolului 65 alineatul (1) CO după 23 iulie 2002 unor fapte anterioare acestei date nu încalcă principiul *nulla poena sine lege* și că, în scopul acestei aplicări, Comisia își putea întemeia competența pe Regulamentul nr. 1/2003. Tribunalul a considerat că, în Hotărârea din 14 iulie 2005, ThyssenKrupp/Comisia, citată anterior, Curtea constatase cu autoritate de lucru judecat că, în temeiul declarației din 23 iulie 1997, TKS era răspunzătoare pentru actele săvârșite de Thyssen.

41. Potrivit Tribunalului, temeiurile juridice ale sancțiunii și ale transferului răspunderii au fost stabilite suficient de clar, pe de o parte, prin articolul 7 alineatul (1) și prin articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 și, pe de altă parte, prin declarația din 23 iulie 1997. Pretinsa încălcare a principiului *non bis in idem* a fost respinsă, întrucât, potrivit declarației în cauză, încălcarea săvârșită de Thyssen ar fi fost imputabilă TKS. Potrivit Tribunalului, această încălcare nu era prescrisă, întrucât termenul de prescripție trebuia apreciat în raport cu TKS și întrucât acesta a fost suspendat pe durata procedurii jurisdicționale privind decizia inițială.

42. În sfârșit, Tribunalul a statuat că, pe de o parte, comunicarea privind obiecțiunile era legală și că, pe de altă parte, dreptul TKS de acces la dosar nu a fost încălcat de Comisie, iar aceasta din urmă nu a săvârșit o eroare prin neluarea în considerare a pretinsei lipse de contestare a existenței încălcării menționate.

IV — Procedura în fața Curții și concluziile părților

43. În susținerea recursului său, TKS solicită Curții anularea hotărârii atacate, cu titlu subsidiar, trimiterea cauzei Tribunalului spre rejudecare și, cu titlu mai subsidiar, reducerea valorii amenzii aplicate în temeiul articolului 2 din decizia în litigiu. În plus, aceasta solicită obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

44. Comisia solicită respingerea recursului și obligarea TKS la plata cheltuielilor de judecată.

V — Cu privire la recurs

45. TKS invocă cinci motive, primul fiind întemeiat pe o încălcare a principiului *nulla poena sine lege* ca urmare a aplicării articolului 65 alineatul (1) CO după 23 iulie 2002, a unei aplicări eronate a articolului 23 din Regulamentul nr. 1/2003 la articolul 65 alineatul (1) CO, a unei încălcări a suveranității statelor semnatare ale Tratatului CECO și a inaplicabilității Hotărârii Tribunalului din 12 septembrie 2007, González y Díez/Comisia [13], la faptele din prezenta cauză.

46. Prin intermediul celui de al doilea motiv, TKS susține că faptul că i s-a imputat răspunderea pentru actele săvârșite de Thyssen nu a fost constatat cu autoritate de lucru judecat în Hotărârea Curții din 14 iulie 2005, ThyssenKrupp/Comisia, citată anterior, că Tribunalul nu a respectat conținutul principiului *res judicata*, că i-a încălcat dreptul la apărare și că în mod eronat a statuat că declarația din 23 iulie 1997 a operat un transfer de răspundere de la Thyssen la TKS.

47. Al treilea motiv se întemeiază pe o lipsă de precizare atât a temeiului juridic al deciziei în litigiu, cât și a transferului de răspundere, precizare pe care Tribunalul a constatat-o în mod eronat. Prin intermediul celui de al patrulea motiv, TKS critică Tribunalul pentru o încălcare a dispozițiilor privind prescripția. Al cincilea motiv se întemeiază pe o încălcare a principiilor care reglementează calculul cuantumului amenzii.

A — *Observații introductive*

48. Examinarea acestor motive necesită în prealabil amintirea caracterului procedurii de punere în aplicare a normelor de concurență.

49. Deși această procedură nu aparține *stricto sensu* materiei penale, aceasta are totuși o natură cvasirepresivă. Astfel, amenzile prevăzute la articolul 23 din Regulamentul nr. 1/2003 sunt, prin natura și prin importanța lor, asimilabile cu o sancțiune penală, iar Comisia, având în vedere funcțiile sale de investigație, de cercetare și de decizie, intervine în primul rând într-un mod represiv față de întreprinderi. Prin urmare, considerăm că procedura menționată aparține „materiei penale” în sensul articolului 6 alineatul (1) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor

13 — T-25/04, Rep., p. II-3121.

omului și a libertăților fundamentale [14] și trebuie, așadar, să prezinte garanțiile prevăzute de aspectul penal al acestei dispoziții [15].

50. Această poziție este în deplină conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Aceasta reține trei criterii pentru a stabili dacă o acuzație aparține materiei penale, și anume, calificarea juridică a încălcării în dreptul intern, natura represivă și disuasivă a sancțiunii, precum și gradul de severitate al sancțiunii de care este pasibilă, *a priori*, persoana în cauză [16]. Primul criteriu nu are decât o valoare formală și relativă, iar celelalte două criterii sunt alternative [17]. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a adoptat acest raționament pentru numeroase sancțiuni administrative [18], printre care se numără sancțiunile aplicate de autoritățile naționale de concurență [19]. Astfel, având în vedere obiectivul dreptului concurenței (protecția ordinii publice economice), natura sancțiunilor (efect în același timp preventiv și punitiv, lipsit de orice idee de reparare a unui prejudiciu) și importanța acestora (sancțiune pecuniară cu valoare ridicată), aceste proceduri trebuie, potrivit Curții Europene a Drepturilor Omului, să fie subordonate garanțiilor prevăzute la articolul 6 din CEDO.

51. Jurisprudența Curții urmează această cale. Aceasta, subliniind specificitatea litigiilor privind concurența, aplică principiile elementare de drept represiv și garanțiile fundamentale prevăzute la articolul 6 din CEDO. Astfel, în Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni [20], Curtea a admis aplicabilitatea principiului răspunderii personale la normele privind concurența [21]. Apoi, în Hotărârea Hüls/Comisia [22], Curtea a făcut referire la principiul prezumției de nevinovăție garantat la articolul 6 alineatul (2) din CEDO. În această cauză, instanța Uniunii a considerat că, având în vedere natura încălcării în cauză, precum și natura și gradul de severitate ale sancțiunilor aferente acesteia, principiul prezumției de

14 — Convenție semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”).

15 — Cu privire la această problemă, a se vedea cauzele, pendinte în fața Curții, KME Germany și alții/Comisia (C-272/09 P) și Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert/Comisia (C-73/10 P).

16 — A se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Engel și alții împotriva Țărilor de Jos din 8 iunie 1976, seria A, nr. 22, § 82. Pentru o prezentare a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în ceea ce privește aplicarea acestor criterii, a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Jussila împotriva Finlandei din 23 noiembrie 2006, § 29-39.

17 — A se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Ezeh și Connors împotriva Regatului Unit din 9 octombrie 2003, *Recueil des arrêts et décisions,* 2003-X, § 86.

18 — De exemplu, în legătură cu o contravenție administrativă aplicată ca urmare a unui accident de circulație, a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Öztürk împotriva Germaniei din 21 februarie 1984, seria A, nr. 73; în legătură cu o sancțiune aplicată ca urmare a unei infracțiuni vamale, a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Salabiaku împotriva Franței din 7 octombrie 1988, seria A, nr. 141-A; în legătură cu o sancțiune aplicată de Consiliul piețelor financiare franceze, a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Decizia Didier împotriva Franței din 27 august 2002, *Recueil des arrêts et décisions,* 2002-VII; în legătură cu o majorare de impozit aplicată în cadrul unei proceduri de rectificare a impunerii, a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Jussila împotriva Finlandei, citată anterior, iar în legătură cu o mustrare aplicată de Comisia bancară franceză, a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Dubus SA împotriva Franței din 11 iunie 2009.

19 — A se vedea în acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Melchers and Co. împotriva Germaniei din 9 februarie 1990, Hotărârea Société Stenuit împotriva Franței din 30 mai 1991 și Hotărârea Lilly împotriva Franței din 3 decembrie 2002. A se vedea de asemenea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Jussila împotriva Finlandei, citată anterior, § 43, și Hotărârea Dubus SA împotriva Franței, citată anterior, § 35, precum și, pentru o interpretare izolată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea OOO Neste și alții împotriva Rusiei din 3 iunie 2004.

20 — Hotărârea din 8 iulie 1999 (C-49/92 P, Rec., p. I-4125).

21 — Punctul 78. Această jurisprudență a fost confirmată (a se vedea Hotărârea din 10 septembrie 2009, Akzo Nobel și alții/Comisia, C-97/08 P, Rep., p. I-8237, punctul 77).

22 — Hotărârea din 8 iulie 1999 (C-199/92 P, Rec., p. I-4287).

nevinovăție trebuie să se aplice procedurilor referitoare la încălcări ale normelor de concurență aplicabile întreprinderilor care ar putea duce la impunerea de amenzi sau de penalități cu titlu cominatoriu [23].

1. Argumentele părților

54. Primul motiv se împarte în patru aspecte, primul întemeiat pe încălcarea principiului *nulla poena sine lege* ca urmare a aplicării articolului 65 alineatul (1) CO după 23 iulie 2002, al doilea, pe nelegalitatea aplicării coroborate a articolului 23 din Regulamentul nr. 1/2003 și a articolului 65 alineatul (1) CO, al treilea, pe încălcarea suveranității statelor semnatare ale Tratatului CECO și al patrulea, pe inaplicabilitatea Hotărârii González y Díez/Comisia, citată anterior, la care se referă Tribunalul în hotărârea atacată.

52. Aceste elemente demonstrează în mod satisfăcător că, în cadrul examinării acestui recurs, o atenție deosebită va trebui acordată respectării garanțiilor fundamentale recunoscute la articolele 47-49 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene [24], precum și la articolul 6 din CEDO.

B — *Cu privire la primul motiv, întemeiat pe lipsa temeiului juridic al deciziei în litigiu*

a) Cu privire la primul aspect, întemeiat pe o încălcare a principiului *nulla poena sine lege* ca urmare a aplicării articolului 65 alineatul (1) CO după expirarea Tratatului CECO, la 23 iulie 2002

53. În esență, TKS susține că, în urma expirării Tratatului CECO la 23 iulie 2002, Comisia și-a pierdut competența de a sancționa o încălcare a articolului 65 CO și că nu există niciun text care să permită acestei instituții se aplice dispoziția respectivă.

55. Potrivit TKS, întemeierea unei decizii pe articolul 65 CO după 23 iulie 2002 pentru a sancționa încălcări care au încetat înainte de expirarea Tratatului CECO ar încălca principiul legalității infracțiunilor și a pedepsei. Astfel, acceptarea faptului că anumite practici care intră în domeniul de aplicare al Tratatului CECO intră în prezent în domeniul de aplicare al Tratatului CE ca urmare a continuității dreptului Uniunii ar încălca

23 — Punctul 150.

24 — JO 2010, C 83, p. 389, denumită în continuare „Carta”.

principiile Convenției de la Viena cu privire la dreptul tratatelor [25] și ar admite o interpretare prin analogie a dispozițiilor de drept penal.

56. Ca urmare a expirării Tratatului CECO și a lipsei unor măsuri tranzitorii privind articolul 65 CO, Comisia nu ar mai dispune, după 23 iulie 2002, de competențele care decurg din acest articol. Problema corespondenței dintre articolele 65 CO și 81 CE, precum și cea a aplicării *lex specialis* nu ar mai fi astfel relevante în prezenta cauză.

57. În primul rând, Comisia consideră că Tratatul CECO și Tratatul CE aparțin unei ordini juridice unice, în cadrul căreia Tratatul CECO reprezenta o *lex specialis* în raport cu Tratatul CE. Astfel, principiul *nulla poena sine lege* ar fi respectat, întrucât, după expirarea Tratatului CECO, aceleași înțelegeri sunt în continuare interzise prin articolul 81 CE, o normă în esență identică cu articolul 65 CO. În consecință, în aplicarea principiilor generale ale dreptului care guvernează aplicarea legii în timp și sub rezerva principiului *lex mitior*, trebuie aplicată legislația în vigoare la momentul producerii faptelor.

58. În al doilea rând, Comisia se consideră în continuare competentă să aplice articolul 65 alineatul (1) CO. Astfel, Tratatul CECO și Tratatul CE ar constitui o ordine juridică unică, având în vedere regimul unic al interzicerii încălcării normelor de concurență, competența exclusivă a Comisiei în acest domeniu, precum și raportul de *lex specialis* și de *lex generalis* dintre cele două tratate, caracterizat în special prin caracterul general al interzicerii înțelegerilor, prevăzută la articolul 81 CE. Principiile generale de drept comun se aplică acestei ordini juridice, în special cele care guvernează aplicarea legii în timp, ceea ce ar justifica menținerea competenței Comisiei în pofida expirării Tratatului CECO.

b) Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe nelegalitatea aplicării coroborate a articolului 23 din Regulamentul nr. 1/2003 și a articolului 65 alineatul (1) CO

59. În primul rând, TKS deduce din expirarea Tratatului CECO absența oricărui temei juridic pentru sancționarea unei încălcări a articolului 65 alineatul (1) CO. Aceasta amintește interzicerea interpretării prin analogie în privința sancțiunilor în dreptul penal și arată că Tribunalul s-a angajat într-o astfel de interpretare prin admiterea faptului că, pentru a sancționa încălcările Tratatului CECO, Comisia se poate întemeia pe articolul 23 din Regulamentul nr. 1/2003.

25 — *Recueil des traités des Nations unies*, vol. 1155, p. 331.

60. În al doilea rând, TKS amintește că nu este de datoria instanței Uniunii să umple un vid legislativ rezultat din lipsa unei dispoziții tranzitorii privind articolul 65 CO.

61. În al treilea rând, aceasta consideră că, având în vedere principiul atribuirii competențelor, competențele Comisiei stabilite prin Tratatul CE sunt strict limitate la acest tratat. Considerând că articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, ca normă de procedură, este aplicabil în prezenta cauză, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept. În plus, principiile aplicării legii în timp nu ar mai fi aplicabile, întrucât Comisia ar fi pierdut orice competență de a sancționa încălcări ale articolului 65 CO.

62. Comisia consideră că Tribunalul a aplicat în mod corect principiile aplicării legii în timp. Astfel, statutul de *lex generalis* al articolului 81 CE ar determina o aplicabilitate generală a articolului 23 din Regulamentul nr. 1/2003, făcând inutilă orice dispoziție tranzitorie privind articolul 65 CO. În plus, întemeindu-și competența pe această dispoziție, Comisia nu ar fi încălcat niciun principiu general de interpretare, dat fiind faptul că problema competenței corecte nu ar avea legătură cu cea a legalității sancțiunilor și că, în jurisprudența sa, Curtea ar fi recunoscut deja o interpretare teleologică a dispozițiilor represive [26].

c) Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe încălcarea suveranității statelor semnatare ale Tratatului CECO

63. TKS consideră că hotărârea atacată încalcă suveranitatea statelor semnatare ale Tratatului CECO în măsura în care, după expirarea acestuia, competența de a aplica sancțiuni în domeniul de aplicare al tratatului ar fi fost restituită statelor membre, întrucât statele semnatare nu au acordat Comisiei puterea de a aplica sancțiuni decât până la data respectivă.

64. Comisia se îndoiește că TKS poate, în calitatea sa de persoană juridică de drept privat, să invoce o astfel de încălcare. Ca urmare a continuității în cadrul aceleiași ordini juridice, statele membre, care ar fi confirmat în mod unanim decizia în litigiu în cadrul comitetului consultativ, nu ar fi deținut niciodată și nici nu ar fi recuperat competențe privind sancționarea înțelegerilor în sectorul în cauză. TKS ar urmări astfel să obțină o impunitate în cazurile vechi, incompatibilă cu importanța interzicerii înțelegerilor.

26 — Hotărârea din 7 iunie 2007, Britannia Alloys & Chemicals/Comisia (C-76/06 P, Rep., p. I-4405).

d) Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe inaplicabilitatea Hotărârii González y Díez/Comisia, citată anterior

65. Potrivit TKS, trimiterea făcută de Tribunal la Hotărârea González y Díez/Comisia, citată anterior, ar fi lipsită de relevanță, întrucât obiectul litigiului (ajutoarele de stat) și efectele denaturării concurenței nu ar fi comparabile cu cele ale prezentei cauze. În plus, încălcarea respectivă nu ar produce efecte pentru viitor.

66. Comisia consideră că anumite aspecte ale prezentei cauze și ale Hotărârii González y Díez/Comisia, citată anterior, sunt comparabile în măsura în care, în cele două cauze, toate faptele au avut loc înainte de expirarea Tratatului CECO, dar procedura de recuperare a ajutorului sau de sancționare a avut loc după 23 iulie 2002. În plus, în cele două cauze, denaturările concurenței ar putea produce efecte negative pentru viitor.

2. Aprecierea noastră

67. Vom examina împreună cele patru aspecte ale primului motiv. În esență, TKS solicită Curții să se pronunțe cu privire la problema dacă, după expirarea Tratatului CECO, Comisia putea să constate și să sancționeze o încălcare a articolului 65 alineatul (1) CO întemeindu-și competența pe dispozițiile Regulamentului nr. 1/2003, care, amintim, constituie regulamentul de punere în aplicare a articolului 81 CE.

68. Astfel, în prezenta cauză, Comisia s-a întemeiat pe articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 pentru a constata încălcarea. În plus, pentru a aplica amenda în privința TKS, Comisia s-a întemeiat pe articolul 23 alineatul (2) din acest regulament. Cu toate acestea, Comisia a calculat valoarea amenzii în cauză nu prin raportare la metoda de calcul prevăzută în această din urmă dispoziție, ci la metoda stabilită la articolul 65 alineatul (5) CO, și aceasta în aplicarea principiului *lex mitior*.

69. Aceasta nu este prima dată când Comisia întemeiază o decizie pe o combinație între dreptul material și dreptul procedural rezultând din Tratatele CECO și CE. Aceasta a procedat în mod identic în alte două cauze [27].

70. Comisia a acționat astfel în măsura în care nu există nicio dispoziție tranzitorie care să îi permită să constate și să sancționeze o încălcare a articolului 65 alineatul (1) CO după expirarea Tratatului CECO. În consecință, dacă aceasta nu reușește să adopte o decizie

27 — A se vedea Hotărârea González y Díez/Comisia, citată anterior, care nu a făcut obiectul unui recurs, și Hotărârea ArcelorMittal Luxembourg și alții/Comisia, citată anterior, care, amintim, face obiectul unor recursuri pendinte în fața Curții (C-201/09 P și C-216/09 P).

înainte de expirarea tratatului menționat, ca urmare a descoperirii tardive a acțiunilor anticoncurențiale sau, cum este cazul în speță, a anulării unei decizii inițiale, niciun text nu îi permite să asigure respectarea drepturilor și a obligațiilor care decurg din dispoziția menționată.

71. În continuare, niciunul dintre cele două regulamente de punere în aplicare a normelor comunitare de concurență nu vizează situațiile care intră sub incidența Tratatului CECO, indiferent dacă este vorba despre Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962 [28] sau despre Regulamentul nr. 1/2003. Numai Comunicarea Comisiei privind anumite aspecte referitoare la instrumentarea cauzelor de concurență, rezultate din expirarea Tratatului CECO [29] se referă la această situație. Astfel, punctul 31 din comunicarea menționată prevede următoarele:

„În cazul în care, în cadrul aplicării normelor comunitare de concurență la acorduri, Comisia constată o încălcare într-un domeniu ce intră în domeniul de aplicare al Tratatului CECO, dreptul material aplicabil este, indiferent de data aplicării, cel în vigoare la data producerii faptelor constitutive ale încălcării. În orice caz, pe plan procedural, dreptul aplicabil ulterior expirării Tratatului CECO va fi dreptul CE […]”. [traducere neoficială]

72. Ca urmare a acestei lacune, Comisia a adoptat o primă soluție, respinsă de Tribunal în Hotărârile din 25 octombrie 2007, SP/Comisia [30], Riva Acciaio/Comisia (T-45/03), Feralpi Siderurgica/Comisia (T-77/03), și Ferriere Nord/Comisia (T-94/03). În fiecare dintre aceste cauze, Comisia și-a întemeiat competența exclusiv pe dispozițiile Tratatului CECO, și aceasta în pofida expirării acestuia din urmă. Astfel, în decizia adoptată la 17 decembrie 2002 cu privire la Ferriere Nord SpA, pentru a constata o încălcare a articolului 65 alineatul (1) CO, Comisia s-a întemeiat pe articolul 65 alineatul (4) CO și, pentru a aplica o amendă întreprinderii, pe articolul 65 alineatul (5) CO.

73. Tribunalul a anulat toate aceste decizii pentru lipsă de competență. În special, acesta a amintit că, potrivit jurisprudenței Curții [31], dispoziția care constituie temeiul juridic al actului și care împuternicește instituția comunitară să adopte actul în cauză trebuie să fie în vigoare la momentul adoptării acestuia.

74. Comisia nu a formulat recurs în niciuna dintre cauzele menționate anterior.

28 — Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81] și [82] din tratat (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3).

29 — JO 2002, C 152, p. 5.

30 — T-27/03, T-46/03, T-58/03 și T-79/03 și T-80/03, T-97/03 și T-98/03, Rep., p. II-4331.

31 — A se vedea Hotărârea din 4 aprilie 2000, Comisia/Consiliul (C-269/97, Rec., p. I-2257), în care Curtea a statuat că „actele comunitare trebuie adoptate potrivit normelor tratatului în vigoare la data adoptării acestora” (punctul 45).

75. Prin urmare, în prezenta cauză, Comisia prezintă o soluție nouă, întemeindu-și decizia pe o combinație între dreptul material derivat din Tratatul CECO și dreptul procesual derivat din Tratatul CE, în vigoare la momentul adoptării deciziei în litigiu.

76. În hotărârea atacată, Tribunalul a confirmat legalitatea acestei combinații, care se întemeiază pe o interpretare teleologică a normelor stabilite de legiuitorul Uniunii. Pentru a recunoaște Comisiei puterea de a adopta o astfel de decizie, Tribunalul și-a construit raționamentul în trei etape. Mai întâi, la punctele 75-79 din hotărârea atacată, acesta a amintit natura și domeniul de aplicare al Tratatului CECO în cadrul ordinii juridice a Uniunii. În continuare, la punctele 80-84 din hotărârea respectivă, Tribunalul s-a întemeiat pe coerența și pe identitatea obiectivelor urmărite de cele două tratate, procedând la aplicarea normelor de interpretare stabilite de Curte. În sfârșit, la punctele 85-89 din hotărârea menționată, Tribunalul a verificat dacă Comisia acționase cu respectarea principiului legalității și, în special, a principiilor care guvernează aplicarea legii în timp.

77. În prezentele concluzii, vom susține, asemenea Tribunalului, valabilitatea acestui temei juridic și vom relua în acest sens liniile raționamentului acestuia.

78. În ordinea juridică a Uniunii, Tratatul CECO reprezenta un regim specific sectoarelor siderurgic și carbonifer, care deroga de la normele de aplicare generală cuprinse în Tratatul CE. Raportul dintre aceste două tratate a fost reglementat la articolul 305 CE. Această dispoziție avea ca efect excluderea aplicării Tratatului CE și a dreptului derivat din acesta în privința mărfurilor din sectoarele siderurgic și carbonifer atunci când problemele invocate făceau obiectul unei reglementări specifice, cuprinsă în Tratatul CECO [32].

79. Cu toate acestea, în lipsa unor dispoziții specifice, Tratatul CE și dispozițiile adoptate pentru punerea în aplicare a acestuia se aplicau produselor care aparțineau acestei comunități sectoriale [33] și, ca urmare a dispariției acesteia la 23 iulie 2002, domeniul de aplicare generală al Tratatului CE s-a extins la sectoarele inițial reglementate de Tratatul CECO.

80. Această succesiune a cadrului juridic instituit de Tratatul CE după cel instituit de Tratatul CECO s-a înscris în contextul unei unități „funcționale” între cele două comunități [34]. Curtea a recunoscut de mult timp existența unei ordini juridice unice [35]. Aceasta a admis de asemenea existența unei ordini juridice continue, în care, în caz de modificare a legislației, este necesar să se asigure

32 — A se vedea Hotărârea din 22 aprilie 2008, Comisia/Salzgitter (C-408/04 P, Rep., p. I-2767, punctul 88 și jurisprudența citată).

33 — A se vedea Hotărârea din 2 mai 1996, Hopkins și alții (C-18/94, Rec., p. I-2281, punctul 14 și jurisprudența citată).

34 — Hotărârea din 15 iulie 1960, Campolongo/Înalta Autoritate (27/59 și 39/59, Rec., p. 795, 824).

35 — A se vedea Avizul 1/91 din 14 decembrie 1991 (Rec., p. I-6079, punctul 21).

continuitatea structurilor juridice, în afară de cazul în care legiuitorul prevede contrariul [36].

81. Hotărârile Busseni [37] și Lucchini [38], pe care Tribunalul își întemeiază raționamentul, ilustrează modul în care Curtea concepe această unitate funcțională între cele două tratate. Aceste două cauze priveau competența Curții de a statua în cadrul unei trimiteri preliminare privind interpretarea normelor Tratatului CECO.

82. Prima cauză viza situația în care această competență nu era prevăzută în mod expres la articolul 41 CO, spre deosebire de textul articolului 234 CE. Pentru a completa această lacună, Curtea a depășit diferențele textuale dintre cele două dispoziții și s-a întemeiat pe obiectivele comune urmărite de acestea, precum și pe finalitatea și pe coerența tratatelor. Astfel, aceasta a arătat că „ar fi […] contrar [acestei] finalități și [acestei] coerențe […] ca, atunci când sunt în cauză norme derivate din tratatele [CE] și CEEA, stabilirea sensului și a domeniului de aplicare al acestora să fie în ultimă instanță de competența Curții [...], în timp ce, atunci când normele în cauză decurg din Tratatul CECO, *această competență ar rămâne în responsabilitatea exclusivă a diferitelor instanțe naționale, ale căror interpretări ar putea fi diferite, și [...] nu ar fi recunoscută competența Curții în asigurarea unei interpretări uniforme a acestor norme* [39]” [40].

83. În continuare, Curtea a aplicat acest raționament în cauza Lucchini, citată anterior. Aceasta viza situația în care, ca urmare a expirării Tratatului CECO, Curtea și-a pierdut competența de a se pronunța cu privire la întrebări preliminare referitoare la interpretarea și la aplicarea tratatului menționat. Curtea, recunoscând că articolul 41 CO nu mai era efectiv aplicabil, a considerat că ar fi nu numai contrar finalității și coerenței tratatelor, ci și incompatibil cu continuitatea ordinii juridice comunitare să nu fie recunoscută competența Curții în asigurarea unei interpretări uniforme a normelor care decurg din Tratatul CECO și care continuă să producă efecte chiar după expirarea sa [41].

84. În temeiul acestei jurisprudențe, Tribunalul a recunoscut Comisiei competența în litigiu. Dincolo de diferențele textuale dintre articolul 65 alineatul (1) CO și articolul 81 CE, Tribunalul a subliniat că aceste două dispoziții sunt interpretate în același fel de instanța Uniunii și urmăresc obiective identice.

36 — Hotărârea din 25 februarie 1969, Klomp (23/68, Rec., p. 43, punctul 13).

37 — Hotărârea din 22 februarie 1990 (C-221/88, Rec., p. I-495, punctele 8-16).

38 — Hotărârea din 18 iulie 2007 (C-119/05, Rep., p. I-6199).

39 — Sublinierea noastră.

40 — Hotărârea Busseni, citată anterior (punctul 16).

41 — Hotărârea Lucchini, citată anterior (punctul 41).

85. Astfel, modul de redactare a articolului 65 alineatul (1) CO și a articolului 81 alineatul (1) CE este suficient pentru a stabili că statele membre au intenționat să adopte aceleași norme și același domeniu de intervenție a Comunităților. Chiar dacă sunt redactate diferit, aceste două dispoziții exprimă aceleași necesități, de instituire a unei piețe comune, în cadrul căreia se exercită o concurență loială și eficace, și, respectiv, de stabilire în acest scop a unei interziceri a acordurilor care au ca obiect sau ca efect denaturarea concurenței. După cum a arătat Tribunalul, investigarea unei concurențe nedenaturate în sectoarele siderurgic și carbonifer nu a fost, prin urmare, întreruptă de expirarea Tratatului CECO, ci a continuat pur și simplu în cadrul Tratatului CE. În plus, articolul 65 alineatul (1) CO și articolul 81 alineatul (1) CE protejează aceleași interese juridice. La nivelul mijloacelor de acțiune, aceste două dispoziții se întemeiază pe premise similare [42] și punerea lor în aplicare este de competența aceleiași autorități, respectiv Comisia.

86. În aceste împrejurări și cu condiția respectării principiilor care guvernează aplicarea legii în timp, considerăm că Tribunalul putea concluziona în mod întemeiat că continuitatea ordinii juridice comunitare și a obiectivelor care îi guvernează funcționarea impuneau ca, în calitate de succesoare a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului, Comunitatea Europeană să asigure, în privința situațiilor născute sub imperiul Tratatului CECO, respectarea drepturilor și a obligațiilor care se impuneau cu acest titlu atât statelor membre, cât și particularilor [43]. Prin urmare, considerăm că a admite faptul că, în urma expirării Tratatului CECO, Comunitatea ar fi lipsită de această calitate ar fi contrar finalității și coerenței tratatelor, urmărite de legiuitorul Uniunii, și incompatibilă cu continuitatea ordinii juridice comunitare recunoscută de Curte.

87. În mod evident, această interpretare nu poate fi înțeleasă decât în sensul în care Comunitatea, reprezentată în speță de Comisie, acționează cu respectarea principiilor generale care guvernează aplicarea legii în timp [44]. Aceste principii, menționate de Tribunal la punctul 85 din hotărârea atacată, sunt prezentate în continuare.

88. În ceea ce privește normele de procedură, se presupune că acestea se aplică tuturor litigiilor pendinte în momentul în care intră în vigoare. Cu alte cuvinte, Comisia trebuie să

42 — În acest sens, este interesant de notat că, potrivit liniilor directoare stabilite în anul 1998 de legiuitorul Uniunii, calculul amenzii aplicate unei întreprinderi care a încălcat articolul 65 alineatul (1) CO sau articolul 81 alineatul (1) CE se întemeiază pe criteriile stabilite în cadrul Tratatului CE, respectiv gravitatea și durata încălcării [a se vedea Liniile directoare pentru calculul amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) din Tratatul CECO (JO 1998, C 9, p. 3)].

43 — Punctul 83 din hotărârea atacată.

44 — A se vedea Hotărârea Curții din 14 februarie 2008, Varec (C-450/06, Rep., p. I-581), în care aceasta a amintit că se prezumă în general că normele de procedură se aplică tuturor litigiilor în curs la momentul intrării lor în vigoare, spre deosebire de normele de fond, care de regulă sunt interpretate în sensul că nu au în vedere, în principiu, situații apărute anterior intrării lor în vigoare (punctul 27).

investigheze încălcarea săvârșită sub imperiul Tratatului CECO în formele și potrivit procedurii prevăzute de dispozițiile în vigoare la data adoptării deciziei, respectiv cele prevăzute în cadrul Regulamentului nr. 1/2003.

89. În schimb, situația este diferită în cazul normelor de fond. Acestea nu sunt retroactive, cu excepția unei prevederi contrare a legiuitorului Uniunii [45]. Dreptul material aplicabil rămâne astfel cel în vigoare la momentul săvârșirii încălcării. Această normă permite garantarea securității juridice a persoanelor, care trebuie pur și simplu să poată cunoaște limitele libertății lor individuale fără a fi, prin urmare, surprinse în previziunile lor de o lege retroactivă.

90. O astfel de regulă decurge din principiul legalității infracțiunilor și pedepselor prevăzut la articolul 49 alineatul (1) din Cartă, precum și la articolul 7 alineatul (1) din CEDO.

91. Articolul 49 alineatul (1) din Cartă prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia infracțiune potrivit dreptului intern sau dreptului internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai mare decât cea aplicabilă la momentul săvârșirii infracțiunii. În cazul în care, ulterior săvârșirii infracțiunii, legea prevede o pedeapsă mai ușoară, se aplică aceasta din urmă."

92. Considerăm că analiza efectuată de Tribunal la punctul 89 din hotărârea atacată corespunde pe deplin acestui principiu. Astfel, articolul 65 alineatul (1) CO, care definește încălcarea, constituia însăși norma de fond aplicabilă și efectiv aplicată de Comisie. Decizia în litigiu privea tocmai o situație juridică stabilită în mod definitiv înainte de expirarea Tratatului CECO, întrucât aceasta s-a desfășurat între 16 decembrie 1993 și 31 decembrie 1994. În plus, având în vedere natura sa de *lex specialis*, Tratatul CECO și normele adoptate pentru punerea în aplicare a acestuia erau astfel singurele aplicabile acestui tip de situații, stabilite înainte de expirarea tratatului. În sfârșit, după cum a indicat Tribunalul, legiuitorul Uniunii nu prevăzuse în niciun caz vreo aplicare retroactivă a articolului 81 CE după expirarea Tratatului CECO.

93. Astfel, prin adoptarea deciziei în litigiu, Comisia a sancționat tocmai o acțiune care, la momentul în care a fost săvârșită, constituia o încălcare. Întrucât încălcarea în cauză a fost săvârșită între 16 decembrie 1993 și 31 decembrie 1994, aceasta era definită cu claritate și precizie la articolul 65 alineatul (1) CO. În plus, încălcarea menționată era susceptibilă

45 — Prin excepție de la această regulă, Curtea consideră că normele de fond pot viza situații existente înainte de intrarea lor în vigoare atunci când examinarea termenilor, a finalităților sau a economiei acestora permite să li se atribuie un astfel de efect (Hotărârea Varec, citată anterior).

de o sancțiune definită în mod clar la articolul 65 alineatul (5) CO. Prin urmare, întreprinderile erau pe deplin informate despre consecințele acțiunilor lor, atât în cadrul primei proceduri, care a condus la adoptarea deciziei inițiale, cât și în cadrul prezentei proceduri. În sfârșit, se observă că, în situația specială a unei readoptări a deciziei, TKS nu putea invoca în mod legitim expirarea Tratatului CECO pentru a evita sancționarea de către Comisie (în măsura în care încălcarea comisă de Thyssen îi este imputabilă).

94. În ceea ce privește normele de procedură, în prezent cunoaștem faptul că, în cadrul punerii în aplicare a articolului 81 CE, dispozițiile care permit Comisiei să adopte o decizie de sancționare și să sancționeze întreprinderile care au săvârșit o încălcare a articolului 81 CE sunt, de la intrarea în vigoare, la 1 mai 2004, a Regulamentului nr. 1/2003, articolul 7 alineatul (1) și, respectiv, articolul 23 alineatul (2) din acest regulament. Prin urmare, considerând că aceste dispoziții constituie norme de procedură, Tribunalul a aprobat punerea imediată în aplicare a acestora.

95. Cu privire la acest ultim aspect, ne distanțăm de analiza Tribunalului. Astfel, articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 nu se limitează la a împuternici Comisia să aplice o amendă. Acesta stabilește de asemenea cuantumul amenzii. În aceste condiții, considerăm că dispoziția respectivă constituie o normă de drept material.

96. Cu toate acestea, înțelegem că, în contextul special al prezentei cauze, Comisia s-a întemeiat pe dispoziția menționată pentru a dispune de puterea de a sancționa TKS. În ceea ce privește cuantumul amenzii, Comisia l-a calculat potrivit articolului 65 alineatul (5) CO, în temeiul principiului *lex mitior* prevăzut la articolul 49 alineatul (1) din Cartă, astfel încât TKS să beneficieze de sancțiunea cea mai ușoară.

97. Prin urmare, având în vedere cele de mai sus, apreciem că Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că, într-o situație precum cea în cauză, Comisia putea să se întemeieze pe articolul 7 alineatul (1) și pe articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 pentru a constata și a sancționa înțelegerile realizate în sectorul care intră în domeniul de aplicare al Tratatului CECO.

98. Cu toate acestea, trebuie menționat că, contrar celor arătate de Tribunal la punctul 84 din hotărârea atacată, Comisia era în măsură să acționeze astfel nu după 23 iulie 2002, dată la care a expirat Tratatul CECO, ci începând de la 1 mai 2004, dată la care a intrat în vigoare Regulamentul nr. 1/2003.

99. Această eroare nu determină totuși nicio consecință în ceea ce privește soluționarea litigiului.

100. Având în vedere toate aceste considerații, propunem Curții să respingă primul motiv ca neîntemeiat.

C — *Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o încălcare a principiului autorității de lucru judecat în ceea ce privește imputarea TKS a răspunderii pentru actele săvârșite de Thyssen*

1. Argumentele părților

101. În cadrul celui de al doilea motiv, TKS susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că problema privind faptul că i-a fost imputată răspunderea pentru actele săvârșite de Thyssen avea autoritate de lucru judecat.

102. Acest motiv este împărțit în trei aspecte.

103. În cadrul primului aspect, TKS susține, în esență, că Tribunalul a adoptat o interpretare eronată a punctului 88 din Hotărârea Curții ThyssenKrupp/Comisia, citată anterior. Potrivit TKS, la punctul menționat, Curtea s-ar fi pronunțat în sensul că TKS nu era răspunzătoare din punct de vedere material pentru actele săvârșite de Thyssen și că acest aspect ar avea actualmente autoritate de lucru judecat. În consecință, Comisia nu putea să îi aplice în mod valabil o amendă pentru comportamentul ilicit al Thyssen.

104. Comisia consideră că TKS denaturează hotărârea atacată. Astfel, după cum a statuat Tribunalul, Curtea ar fi recunoscut că, având în vedere declarația din 23 iulie 1997, Comisia era îndreptățită să impute TKS răspunderea pentru actele săvârșite de Thyssen. În plus, interpretarea TKS ar fi în contradicție cu însuși obiectul recursului incident introdus în fața Curții. Astfel, acesta era limitat la problema renunțării la dreptul de a fi audiat. Prin urmare, Curtea nu era obligată să examineze pe fond declarația de asumare a răspunderii.

105. În cadrul celui de al doilea aspect, TKS susține, pe de o parte, că Tribunalul nu a respectat principiul autorității de lucru judecat prin extinderea domeniului de aplicare al acestui principiu dincolo de obiectul litigiului vizat în procedura precedentă. Astfel, obiectul acestei proceduri ar fi fost limitat la încălcarea dreptului la apărare al TKS în cadrul adoptării deciziei inițiale. Prin urmare, potrivit TKS, autoritatea de lucru judecat nu ar putea împiedica o acțiune împotriva unei noi decizii, în cadrul căreia TKS ar putea invoca nelegalitatea declarației din 23 iulie 1997. În această privință, TKS amintește că faptele referitoare la pretinsul transfer al răspunderii

pentru actele săvârșite de Thyssen de la aceasta din urmă către TKS s-au schimbat ca urmare a revocării declarației menționate în perioada cuprinsă între adoptarea deciziei inițiale și adoptarea deciziei în litigiu.

106. Pe de altă parte, TKS susține că, procedând astfel, Tribunalul îi încalcă dreptul la apărare, întrucât o privează de posibilitatea de a invoca motive pe care nu le-a invocat niciodată.

107. Comisia consideră că argumentele TKS sunt în contradicție cu cele prezentate în primă instanță, în temeiul cărora aceasta ar fi susținut că instanța Uniunii soluționase deja definitiv problema transferului de răspundere. Prin urmare, acest motiv ar fi nou și, în consecință, inadmisibil în etapa recursului.

108. În plus, potrivit unei jurisprudențe constante, autoritatea de lucru judecat ar privi aspectele de fapt și de drept care au fost în mod efectiv sau în mod necesar soluționate prin hotărârea în cauză. Comisia precizează că atât procedura contencioasă îndreptată împotriva deciziei inițiale, cât și cea care a condus la pronunțarea hotărârii atacate ar fi necesitat analiza problemei dacă aceasta putea să impute TKS, în temeiul declarației din 23 iulie 1997, răspunderea pentru încălcarea săvârșită de Thyssen.

109. Prin urmare, declarația din 23 iulie 1997 ar fi făcut obiectul litigiului în aceste proceduri și, la punctele 59 și 62 din Hotărârea Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, citată anterior, Tribunalul ar fi efectuat constatarea imputabilității, care nu ar fi fost atacată cu recurs și care ar fi fost, în plus, confirmată pe fond de Curte. Fiind obligată, potrivit articolului 233 CE, să adopte măsurile pe care le implică executarea hotărârii Curții, Comisia ar fi fost obligată să ia în considerare aceste constatări. În plus, întrucât adoptarea deciziei în litigiu a intervenit în aceeași procedură administrativă cu decizia inițială, TKS nu poate face afirmații diferite cu privire la aceleași fapte.

110. În ceea ce privește revocarea declarației din 23 iulie 1997, Comisia susține că aceasta nu mai era posibilă din punct de vedere juridic, întrucât decizia în litigiu fusese între timp adoptată.

111. În cadrul celui de al treilea aspect, TKS invocă nelegalitatea transferului de răspundere operat de Comisie în temeiul declarației din 23 iulie 1997. În primul rând, aceasta nu intenționa să răspundă decât pentru acțiunile în răspundere civilă formulate împotriva Thyssen. În al doilea rând, în ceea ce privește aplicarea normelor de concurență, aceasta nu ar fi succesorul în drept al Thyssen, ceea ce, potrivit jurisprudenței, nu ar permite un transfer de răspundere. În al treilea rând, un astfel de transfer ar încălca principiul *ius publicum privatorum pactis mutari non potest*, în temeiul căruia o convenție particulară sau

privată nu poate să modifice consecințele juridice care decurg din dreptul public.

112. Comisia contestă aceste argumente. În primul rând, aceasta amintește că TKS a revocat declarația din 23 iulie 1997 exclusiv în fața Tribunalului, în cursul procedurii inițiate împotriva deciziei în litigiu. Această revocare ar interveni astfel încât termenul de prescripție ar fi expirat în ceea ce privește actele săvârșite de Thyssen.

113. În al doilea rând, toate părțile ar fi apreciat că nu era vorba despre o delegare de drept civil, ci despre o asumare a răspunderii pentru încălcare în vederea amenzii. Acest lucru ar rezulta din termenii utilizați de TKS și din constatările de fapt efectuate de instanța Uniunii în cadrul procedurii inițiate împotriva deciziei inițiale.

114. În al treilea rând, articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 nu ar împiedica aplicarea unei amenzi în privința unei întreprinderi care a achiziționat un domeniu de activitate în condiții precum cele în cauză, atunci când aceasta a declarat în mod clar Comisiei că dorea să își asume răspunderea pentru înțelegere. Potrivit Comisiei, această situație nu este comparabilă cu o declarație adresată acesteia prin care este informată despre o asumare de răspundere convenită în mod bilateral între două întreprinderi. Printr-un astfel de transfer de răspundere, competența Comisiei de punere în executare ar putea fi împiedicată, de exemplu, de o cifră de afaceri mai mică sau de o situație de dificultate financiară a societății care își asumă răspunderea.

2. Aprecierea noastră

115. Înainte de a proceda la examinarea celui de al doilea motiv, este necesar să se amintească raționamentul adoptat de Tribunal în hotărârea atacată, precum și etapele procedurii.

a) Hotărârea atacată

116. În hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că problema validității declarației din 23 iulie 1997 și problema legalității posibilității de a imputa TKS răspunderea pentru actele săvârșite de Thyssen fuseseră soluționate definitiv de instanța Uniunii și că acestea aveau, prin urmare, la momentul respectiv, autoritate de lucru judecat.

117. În acest scop, Tribunalul a examinat domeniul de aplicare al hotărârilor pronunțate în cadrul procedurii inițiate împotriva deciziei inițiale.

118. Tribunalul a examinat mai întâi, la punctul 114 din hotărârea atacată, domeniul de aplicare al Hotărârii Tribunalului din 13 decembrie 2001, Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, citată anterior. Astfel, acesta a plecat de la premisa că „discuția și concluzia subsecventă a Tribunalului cu privire la o încălcare a dreptului la apărare al TKS *au necesitat în prealabil constatarea validității declarației din 23 iulie 1997* [46], prin care TKS a confirmat asumarea răspunderii pentru actele săvârșite de Thyssen".

119. Această „constatare" este menționată la punctul 62 din Hotărârea Tribunalului Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, citată anterior. Acesta este formulat după cum urmează:

„[…] *nu este contestat faptul că, având în vedere [declarația din 23 iulie 1997], Comisia avea în mod excepțional dreptul să impute acesteia din urmă răspunderea pentru comportamentul ilicit imputat Thyssen* [47] […]. Prin urmare, trebuie să se considere că o astfel de declarație, care răspunde în special unor considerații economice specifice concentrărilor economice între întreprinderi, implică faptul că persoana juridică în răspunderea căreia au fost transferate activitățile unei alte persoane juridice, după data săvârșirii încălcării ce decurge din activitățile respective, să fie răspunzătoare pentru acestea chiar dacă, în principiu, persoana fizică sau juridică ce conducea întreprinderea în cauză în momentul săvârșirii încălcării este răspunzătoare pentru aceasta."

120. În continuare, Tribunalul a examinat, la punctele 116-138 din hotărârea atacată, domeniul de aplicare al Hotărârii Curții din 14 iulie 2005, ThyssenKrupp/Comisia, citată anterior.

121. În acest sens, Tribunalul s-a concentrat asupra punctului 88 din hotărârea menționată. Acest punct răspunde motivului invocat de Comisie în cadrul recursului incident al acesteia. Comisia a contestat concluzia Tribunalului potrivit căreia aceasta nu a respectat dreptul la apărare al TKS. În special, Comisia a criticat Tribunalul pentru că nu a ținut cont de existența unor împrejurări excepționale care îi permiteau să impute direct TKS răspunderea pentru actele săvârșite de Thyssen.

122. Punctul 88 din Hotărârea ThyssenKrupp/Comisia, citată anterior, este formulat după cum urmează:

„În ceea ce privește pretinsele împrejurări excepționale invocate de Comisie [pentru a-i permite să impute TKS răspunderea pentru actele săvârșite de Thyssen], este suficient să se amintească mai întâi că TKS nu este succesorul economic al Thyssen, aceasta din urmă continuând să existe ca persoană juridică distinctă până la data adoptării [deciziei inițiale].

46 — Sublinierea noastră.

47 — Sublinierea noastră.

În continuare, unitatea de acțiune care a putut caracteriza comportamentul Thyssen și al TKS după 1 ianuarie 1995 nu este suficientă pentru a justifica imputarea TKS a actelor săvârșite de Thyssen înainte de această dată, ca urmare a principiului [...] potrivit căruia o persoană juridică nu trebuie să fie sancționată decât pentru faptele de care este acuzată în mod concret. În sfârșit, în ceea ce privește declarațiile care ar fi fost făcute de TKS cu privire la activitățile Thyssen în cursul procedurii administrative, s-a arătat deja [...] că acestea nu permit să se impute TKS răspunderea pentru actele săvârșite de Thyssen înainte de data menționată."

123. În consecință, Curtea a respins motivul invocat de Comisie în susținerea recursului incident al acesteia.

124. În hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că acest punct avea ca obiect exclusiv răspunsul la argumentul Comisiei privind existența unor împrejurări excepționale și nu permitea să se concluzioneze că, potrivit Curții, TKS nu putea fi declarată răspunzătoare pentru actele săvârșite de Thyssen.

125. În consecință, la punctul 139 din hotărârea atacată, Tribunalul concluzionează că „instanța comunitară a apreciat că în mod excepțional Comisia avea dreptul să impute TKS, ținând cont de declarația din 23 iulie 1997, răspunderea pentru comportamentul imputat Thyssen", iar la punctul 144 din hotărârea menționată, că „[a]cest aspect de drept […], legat de validitatea declarației din 23 iulie 1997 ca temei juridic pentru imputarea [TKS] a actelor săvârșite de Thyssen și pentru sancțiunea subsecventă aplicată TKS, *a fost deja examinat și soluționat definitiv de instanța comunitară și are, în consecință, autoritate de lucru judecat*" [48]. La punctul 145 din hotărârea menționată, Tribunalul apreciază astfel că „[a]ceastă autoritate de lucru judecat nu permite ca Tribunalul să fie din nou sesizat cu aspectul de drept [menționat] pentru a fi examinat" și respinge, în consecință, motivul întemeiat pe nelegalitatea transferului de răspundere ca inadmisibil.

b) Analiza noastră

126. Asemenea TKS, considerăm că analiza Tribunalului cu privire la această problemă este afectată de mai multe erori de drept.

127. În primul rând, considerăm că Tribunalul a adoptat o interpretare eronată a punctului 88 din Hotărârea Curții ThyssenKrupp/Comisia, citată anterior.

128. Astfel, considerăm că, la punctul menționat, Curtea a dezavuat foarte clar concluzia formulată de Tribunal la punctul 62

48 — Sublinierea noastră.

din Hotărârea Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, citată anterior, în privința existenței pretinselor împrejurări excepționale. O simplă lectură a punctului 88 din Hotărârea ThyssenKrupp/Comisia, citată anterior, este convingătoare în acest sens. Procedând astfel, Tribunalul nu putea să considere în mod legitim, la punctul 139 din hotărârea atacată, că „instanța comunitară" confirma o astfel de imputabilitate. Considerăm că acest lucru constituie o primă eroare de drept.

129. În al doilea rând, considerăm că Tribunalul nu a aplicat în mod corect principiul autorității de lucru judecat, în măsura în care problemele întemeiate pe validitatea declarației din 23 iulie 1997 și pe legalitatea transferului de răspundere nu au făcut obiectul niciunei dezbateri în contradictoriu între părți în cursul procedurii în primă instanță.

130. Curtea a recunoscut importanța fundamentală pe care o are principiul respectării autorității de lucru judecat atât în ordinea juridică a Uniunii, cât și în ordinile juridice naționale [49]. Acest principiu este expresia principiului securității juridice [50]. Acesta garantează atât stabilitatea dreptului și a relațiilor juridice, cât și o bună administrare a justiției. Astfel, deciziile judecătorești care nu mai pot face obiectul unei căi de atac dobândesc un caracter incontestabil în raporturile sociale și devin fapte juridice. Aceste fapte trebuie respectate.

131. Este general acceptat faptul că autoritatea de lucru judecat nu se aplică decât cu privire la ceea ce a făcut obiectul deciziei. Trebuie ca lucrul solicitat să fie același, ca solicitarea să fie întemeiată pe aceeași cauză și între aceleași părți. Autoritatea de lucru judecat împiedică astfel sesizarea instanței de către părți cu o cerere identică cu cea a cărei temeinicie sau netemeinicie a fost deja judecată și, prin urmare, permite evitarea repunerii în discuție de nenumărate ori a unor situații deja judecate.

132. Curtea a admis că autoritatea de lucru judecat nu are legătură doar cu dispozitivul deciziei judecătorești, ci și cu motivele care sunt temeiul necesar al acesteia și nu pot fi disociate de aceasta. Curtea arată astfel, în temeiul unei jurisprudențe constante, că „autoritatea de lucru judecat nu privește decât aspectele de fapt și de drept care au fost în mod efectiv sau în mod necesar soluționate în decizia judecătorească în cauză" [51]. În schimb, sub rezerva unei erori din partea noastră, Curtea nu s-a pronunțat cu privire la limitele întinderii unei astfel de autorități atunci când

49 — A se vedea Hotărârea din 29 iunie 2010, Comisia/Luxemburg (C-526/08, Rep., p. I-6151, punctul 26 și jurisprudența citată).

50 — Hotărârea din 1 iunie 1999, Eco Swiss (C-126/97, Rec., p. I-3055, punctul 46). A se vedea de asemenea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Brumărescu împotriva României din 28 octombrie 1999, *Recueil des arrêts et décisions*, 1999-VII, în care instanța europeană afirmă în mod ferm că securitatea juridică impune ca „soluția dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanțele judecătorești să nu mai fie contestată" (punctul 61).

51 — A se vedea Hotărârea Comisia/Luxemburg, citată anterior (punctul 27 și jurisprudența citată).

garanțiile procedurale ale unui proces echitabil nu au fost respectate.

133. Or, acesta este obiectul prezentei cauze. Astfel, în hotărârea atacată, Tribunalul a extins autoritatea de lucru judecat la un motiv care nu a făcut obiectul niciunei contestări în fața acestuia și care, în plus, nu a generat nicio dezbatere în contradictoriu între părți. Considerăm că o astfel de interpretare a principiului autorității de lucru judecat, întrucât încalcă garanțiile procedurale esențiale ale desfășurării unui proces echitabil și, în special, principiul contradictorialității, constituie o eroare de drept.

134. Astfel, se poate admite în mod rezonabil ca autoritatea de lucru judecat să fie extinsă la un motiv care privește fondul drepturilor în litigiu chiar dacă părțile nu l-au dezbătut în mod efectiv?

135. Principiul contradictorialității constituie un principiu fundamental al dreptului Uniunii [52], care privește respectarea dreptului la apărare și a dreptului la un proces echitabil, garantat, pe de o parte, de articolul 47 din Cartă și, pe de altă parte, de articolul 6 din CEDO.

136. Curtea a reafirmat importanța și conținutul acestui principiu în Hotărârea din 2 decembrie 2009, Comisia/Irlanda și alții [53]. Principiul contradictorialității se aplică în privința oricărei proceduri care poate conduce la adoptarea de către o instituție comunitară a unei decizii care să afecteze în mod semnificativ interesele unei persoane. În consecință, acesta se aplică în fața instanțelor Uniunii. În plus, de acesta pot beneficia toate părțile la un litigiu, atât particularii, cât și statele membre sau instituțiile.

137. Potrivit Curții, principiul contradictorialității conferă fiecărei părți la un proces dreptul de a lua cunoștință de elementele pe care instanța își va întemeia decizia și de a le putea discuta. Acest lucru permite o mai bună informare a instanței. Supunerea spre discutare părților a tuturor elementelor care pot avea efect asupra soluționării litigiului permite astfel instanței să se pronunțe cu deplină imparțialitate și în deplină cunoștință de cauză, în fapt, precum și în drept. Acest lucru permite de asemenea să se fundamenteze încrederea pe care justițiabilii trebuie să o poată avea în funcționarea justiției. Această încredere implică faptul ca părțile să aibă garanția de a se fi putut exprima cu privire la toate elementele pe care instanța și-a întemeiat decizia.

52 — Hotărârea din 10 iulie 2008, Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala (C-413/06 P, Rep., p. I-4951, punctul 61).

53 — C-89/08 P, Rep., p. I-11245, punctele 50-59. Pentru o prezentare a conținutului principiului menționat, a se vedea punctele 87-107 din concluziile pe care le-am prezentat în această cauză.

138. Această jurisprudență este în concordanță cu interpretarea dreptului la un proces contradictoriu reținută de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Acest drept contribuie la dreptul la un proces echitabil prevăzut la articolul 6 din CEDO și, în măsura în care această convenție urmărește să garanteze drepturi concrete și efective, acesta impune printre altele, în sarcina oricărei instanțe, obligația de a proceda la o examinare efectivă a motivelor, a argumentelor și a propunerilor de probe prezentate de părți.

139. Principiul contradictorialității nu doar conferă fiecărei părți la un proces dreptul de a lua cunoștință de probele și de observațiile prezentate în fața instanței și de a le discuta. Acesta implică de asemenea, astfel cum a recunoscut în mod expres Curtea în Hotărârea Comisia/Irlanda și alții, citată anterior, „dreptul părților de a lua cunoștință și de a discuta motivele de drept invocate din oficiu de instanță, pe care aceasta intenționează să își întemeieze decizia". Astfel, potrivit Curții, în vederea îndeplinirii cerințelor privind dreptul la un proces echitabil, este important ca părțile să aibă cunoștință și să poată discuta în contradictoriu atât elementele de fapt, cât și elementele de drept care sunt decisive pentru rezultatul procedurii. Astfel, cu excepția cazurilor speciale, precum mai ales cele prevăzute de regulamentele de procedură ale instanțelor Uniunii, o decizie nu poate fi întemeiată de instanță pe un motiv de drept invocat din oficiu, chiar dacă este un motiv de ordine publică, fără ca instanța să fi invitat în prealabil părțile să își prezinte observațiile cu privire la motivul menționat.

140. Curtea a dedus această obligație din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în temeiul căreia instanța însăși trebuie să respecte principiul contradictorialității în special atunci când soluționează un litigiu în temeiul unui motiv invocat din oficiu [54].

141. În prezenta cauză, rezultă în mod clar din cuprinsul punctului 62 din Hotărârea Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, citată anterior, că Tribunalul a invocat din oficiu legalitatea transferului de răspundere operat de Comisie [55]. Astfel, după cum arată Tribunalul la punctul 114 ultima liniuță din hotărârea atacată, constatarea validității declarației din 23 iulie 1997 constituia o condiție prealabilă necesară pentru concluzia subsecventă a unei încălcări a dreptului la apărare.

142. Totuși, acest aspect de drept nu a făcut obiectul niciunei discuții efective între părți. Pe de o parte, nu era vorba despre un aspect în litigiu pe care părțile l-au contestat în fața instanței. Prin urmare, părțile nu l-au discutat. Pe de altă parte, Tribunalul nu a invitat părțile să formuleze observații atunci

54 — Hotărârea Comisia/Irlanda și alții, citată anterior (punctul 54).

55 — La punctul menționat, Tribunalul a arătat că „nu este contestat faptul că, având în vedere declarația [...] [din] 23 iulie 1997, Comisia avea în mod excepțional dreptul să impute [TKS] răspunderea pentru comportamentul ilicit imputat Thyssen [și că,] [a]stfel, trebuie să se considere că o asemenea declarație, care răspunde în special unor considerații economice specifice concentrărilor economice între întreprinderi, implică [un astfel de transfer]".

când a invocat din oficiu aspectul de drept respectiv.

143. Legalitatea transferului de răspundere era însă o problemă decisivă pentru rezultatul procedurii. În plus, soluționarea acesteia nu era evidentă. Termenii utilizați de Tribunal în Hotărârea Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, citată anterior, și considerațiile adoptate de Curte în cadrul recursului arată că legalitatea acestui transfer de răspundere a fost și rămâne încă extrem de controversată.

144. Mai întâi, la punctul 62 din această hotărâre, Tribunalul nu oferă explicații convingătoare cu privire la motivele pentru care trebuia să se deroge, în prezenta cauză, de la principiul fundamental al caracterului personal al pedepselor. Deși se referă la existența unor pretinse „considerații economice specifice concentrărilor economice între întreprinderi" pentru a justifica, cu titlu excepțional, un astfel de transfer de răspundere, considerăm că această justificare este prea vagă pentru a se îndepărta de jurisprudența constantă a Curții cu privire la imputabilitatea practicilor.

145. În continuare, Curtea a dezavuat în mod clar concluzia formulată de Tribunal la același punct 62 cu privire la existența unor pretinse împrejurări excepționale. Or, autoritatea de lucru judecat, în măsura în care constituie un principiu fundamental de drept, sursă de securitate și de stabilitate, nu impune să poată fi identificată încă de la început, cu certitudine? În realitate, Curtea nu a fost niciodată sesizată cu privire la legalitatea unei astfel de declarații.

146. În consecință, în lipsa unei dezbateri în contradictoriu, precum și a unor explicații convingătoare din partea Tribunalului și ținând cont de asemenea de dezaprobarea din partea Curții, considerăm că Tribunalul nu putea să considere în mod legitim că instanța Uniunii soluționase deja definitiv problemele privind legalitatea declarației din 23 iulie 1997 și transferul de răspundere aferent acesteia.

147. În al treilea rând, considerăm că, prin faptul că opune TKS o cauză de inadmisibilitate, Tribunalul afectează echilibrul dintre părți, punând reclamanta într-o situație net dezavantajoasă față de Comisie.

148. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, toate părțile au dreptul de a-și face cunoscută poziția într-un mod echilibrat, fără ca procedura să ofere un avantaj special uneia dintre acestea [56]. Acest lucru face parte din dreptul de a beneficia de un proces echitabil.

56 — A se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Ernst și alții împotriva Belgiei din 15 iulie 2003, § 60.

149. Or, soluția reținută de Tribunal în hotărârea atacată conduce la faptul că TKS nu mai poate contesta legalitatea declarației din 23 iulie 1997 și a transferului de răspundere aferent acesteia, chiar dacă nu a fost niciodată audiată cu privire la acest aspect. În timp ce, în cadrul procedurii inițiate împotriva deciziei inițiale, TKS a fost privată de posibilitatea de a prezenta observații, în prezent, acesteia i se opune o cauză de inadmisibilitate în legătură cu autoritatea de lucru judecat. În schimb, în ceea ce privește Comisia, Tribunalul a recunoscut fără nicio dezbatere în contradictoriu că aceasta avea în mod excepțional dreptul de a se întemeia pe această declarație, după care a opus contestației formulate de TKS principiul autorității de lucru judecat. Considerăm că o astfel de apreciere poate da impresia că există un dezechilibru în favoarea Comisiei.

150. Având în vedere toate aceste considerații, apreciem că, prin faptul că a considerat că instanța Uniunii a soluționat definitiv problema legalității transferului de răspundere, Tribunalul a adoptat o interpretare eronată a Hotărârii Curții ThyssenKrupp/Comisia, citată anterior, și în plus a încălcat principiul autorității de lucru judecat. Procedând astfel, Tribunalul a privat TKS de asemenea de dreptul de a beneficia de un proces echitabil.

151. În consecință, propunem Curții să constate că al doilea motiv invocat de TKS este întemeiat și să anuleze hotărârea atacată.

D — *Cu privire la consecințele anulării hotărârii atacate*

152. În cazul anulării hotărârii atacate cu recurs, articolul 61 din Statutul Curții de Justiție prevede că aceasta poate fie să trimită cauza Tribunalului pentru a se pronunța asupra acesteia, fie să soluționeze ea însăși litigiul, atunci când acesta este în stare de judecată.

153. Litigiul care face obiectul prezentei cauze se referă la procedurile de investigație inițiate de Comisie ca urmare a încălcării săvârșite de Thyssen între 16 decembrie 1993 și 31 decembrie 1994. Decizia în litigiu are ca unic obiect să impute TKS, în temeiul declarației din 23 iulie 1997, răspunderea pentru actele anticoncurențiale săvârșite de Thyssen și să îi aplice, în consecință, o amendă.

154. Mai întâi trebuie să se stabilească dacă Comisia putea în mod legitim să impute TKS răspunderea pentru încălcarea săvârșită de Thyssen, în temeiul declarației din 23 iulie 1997.

155. Dacă, astfel cum considerăm că este cazul, Comisia nu avea dreptul să acționeze în acest fel, se pune problema dacă aceasta poate investiga în mod legitim societatea Thyssen pentru actele pe care aceasta din urmă le-a săvârșit între 16 decembrie 1993 și 31 decembrie 1994, ținând cont de normele privind termenul de prescripție.

156. Aceste două aspecte au făcut obiectul unei dezbateri în contradictoriu în fața Curții. În consecință, considerăm că litigiul, cu privire la aceste două aspecte, este în stare de judecată.

157. Prin urmare, propunem Curții să examineze al patrulea și al șaptelea motiv de anulare invocate de TKS în fața Tribunalului.

1. Cu privire la posibilitatea de a imputa TKS răspunderea pentru încălcarea săvârșită de Thyssen

a) Argumentele părților [57]

158. În cadrul celui de al patrulea motiv de anulare, TKS contestă legalitatea imputabilității răspunderii pentru încălcarea săvârșită de Thyssen. Aceasta susține că declarația din 23 iulie 1997 nu permitea Comisiei o astfel de imputabilitate. TKS se întemeiază, pe de o parte, pe jurisprudența Curții potrivit căreia, în caz de succesiune în drept, succesorul nu poate fi considerat responsabil pentru actele săvârșite de predecesorul său atunci când acesta din urmă continuă să existe. Pe de altă parte, TKS amintește considerațiile pe care Curtea le-a prezentat la punctul 88 din Hotărârea ThyssenKrupp/Comisia, citată anterior, în temeiul cărora nu ar fi existat nicio succesiune economică între cele două întreprinderi, și amintește că nici unitatea de acțiune existentă între acestea din urmă, nici declarațiile date de TKS în cursul procedurii administrative nu permiteau justificarea acestei imputabilități. În sfârșit, TKS invocă principiul *ius publicum privatorum pactis mutari non potest* pentru a susține că o convenție privată precum declarația din 23 iulie 1997 nu poate să modifice consecințele juridice aferente aplicării normelor de drept public, *a fortiori*, de drept penal.

159. Comisia contestă această argumentație. În conformitate cu observațiile prezentate în cursul procedurii inițiate împotriva deciziei inițiale, Comisia a arătat din nou, în cadrul ședinței, că situația în cauză reprezenta un caz de succesiune economică. În plus, aceasta a considerat că nu exista niciun impediment legal pentru a ține cont de o astfel de declarație, dată în mod liber și conștient de TKS, în scopul de a imputa acesteia din urmă răspunderea pentru actele anticoncurențiale săvârșite de Thyssen.

b) Aprecierea noastră

160. Nu putem fi de acord cu argumentele Comisiei.

57 — Pentru o prezentare mai extinsă a argumentelor părților, a se vedea punctele 105-109 din hotărârea atacată.

161. Astfel, imputând TKS răspunderea pentru încălcarea săvârșită de Thyssen, Comisia încalcă principiul răspunderii personale și corolarul acestuia, respectiv principiul caracterului personal al pedepselor și al sancțiunilor, pe care se întemeiază imputabilitatea înțelegerilor ilicite [58].

162. Aceste principii constituie garanții fundamentale care decurg din dreptul represiv. Potrivit principiului răspunderii personale, nimeni nu este responsabil decât pentru fapta proprie. În temeiul principiului caracterului personal al pedepselor, o pedeapsă nu poate fi suportată de o altă persoană decât cea vinovată. Prin urmare, aceste principii se opun angajării răspunderii unei persoane fizice sau a unei persoane juridice care nu a fost nici autor, nici complice la săvârșirea unei încălcări și constituie astfel tot atâtea limite ale exercitării *ius puniendi* de către autoritățile publice. Acestea constituie de asemenea tot atâtea limitări ale dreptului de folosire al particularilor, care nu se pot recunoaște în mod fals vinovați de o încălcare pe care nu au comis-o.

163. După cum am arătat, Curtea a admis aplicabilitatea principiului răspunderii personale în privința normelor de concurență în Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni, citată anterior. În această cauză, instanța a considerat că, având în vedere natura respectivei încălcări, precum și natura și gradul de severitate ale sancțiunilor aferente, răspunderea pentru săvârșirea unei încălcări a normelor de concurență are un caracter personal [59]. În Hotărârea Hüls/Comisia, citată anterior, Curtea aplicase deja principiul prezumției de nevinovăție [60]. Or, nu vedem cum respectarea acestui principiu ar putea să coexiste cu condamnarea unei persoane care se recunoaște în mod fals vinovată.

164. Astfel, atunci când o entitate economică încalcă normele de concurență, îi revine persoanei fizice sau juridice care exploatează această entitate răspunderea pentru consecințele propriilor acțiuni, chiar dacă, la data adoptării deciziei prin care se constată încălcarea, exploatarea întreprinderii era în răspunderea unei alte persoane [61]. Atât timp cât există persoana juridică ce conducea întreprinderea la momentul încălcării, răspunderea pentru comportamentul ilicit al întreprinderii îi revine acelei persoane juridice, chiar dacă elementele materiale și umane care au concurat la comiterea încălcării au fost preluate după data comiterii încălcării de o a treia persoană [62].

58 — Hotărârea Akzo Nobel și alții/Comisia, citată anterior (punctul 56 și jurisprudența citată).

59 — Punctul 78.

60 — Punctul 150.

61 — A se vedea Hotărârile din 16 noiembrie 2000, KNP BT/Comisia (C-248/98 P, Rec., p. I-9641, punctul 71), Cascades/Comisia (C-279/98 P, Rec., p. I-9693, punctul 78), Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia (C-286/98 P, Rec., p. I-9925, punctul 37), SCA Holding/Comisia (C-297/98 P, Rec., p. I-10101, punctul 25), precum și Hotărârea din 13 decembrie 2007, ETI și alții (C-280/06, Rep., p. I-10893, punctul 39 și jurisprudența citată).

62 — A se vedea în special Hotărârea SCA Holding/Comisia, citată anterior (punctul 25).

165. Cu toate acestea, într-un domeniu precum cel al concurenței, autoritățile de investigare sunt confruntate cu conduite intrinseci, care se manifestă prin comportamente insidioase ce pot masca sau modifica identitatea autorului faptelor (ca urmare, de exemplu, a unor restructurări, a unor cesiuni sau a altor modificări juridice sau organizaționale [63]). Pentru a evita ca anumite întreprinderi să eludeze sancțiunile aplicate de Comisie și pentru a asigura o punere în aplicare eficace a normelor de concurență, Curtea permite, în mod strict, ca un act anticoncurențial săvârșit de o societate să fie imputat unei alte societăți în două tipuri de situații, respectiv, în primul rând, atunci când întreprinderile în cauză aparțin unui grup de societăți (ceea ce nu este cazul în prezenta cauză) și, în al doilea rând, atunci când noua întreprindere continuă activitatea autorului faptelor astfel încât există o „continuitate economică" între prima și a doua [64].

166. Cu toate acestea, criteriul întemeiat pe „continuitatea economică" poate fi aplicat numai în cazul în care persoana juridică răspunzătoare de exploatarea întreprinderii ar fi încetat să existe din punct de vedere juridic sau economic după săvârșirea încălcării [65]. Or, aici apare problema.

167. Astfel, deși activitățile prin care Thyssen a putut contribui la încălcarea în cauză au fost cedate TKS de la 1 ianuarie 1995, Thyssen nu și-a pierdut existența juridică și a continuat să exercite activități economice în alte sectoare, în afara oricărei legături structurale cu TKS. Astfel cum a arătat Comisia la punctul 10 din motivele deciziei atacate, Thyssen exista încă la data adoptării acestei decizii, 20 decembrie 2006. După cum a arătat Curtea la punctul 88 din Hotărârea ThyssenKrupp/Comisia, citată anterior, nu este vorba, așadar, despre o succesiune economică între cele două întreprinderi. Prin urmare, Thyssen trebuia să fie considerată răspunzătoare pentru toate actele la care a participat înainte de transferul domeniului său de activitate către TKS, la 1 ianuarie 1995. Aceasta a fost intenția inițială a Comisiei, din moment ce, la 24 aprilie 1997, a adresat TKS și Thyssen câte o comunicare distinctă privind obiecțiunile. Fiecare dintre aceste întreprinderi a răspuns de altfel la comunicarea respectivă în mod diferit.

63 — Astfel, într-o asemenea situație, Curtea consideră că obiectivul de a reprima comportamentele contrare normelor de concurență și de a preveni reapariția acestora prin intermediul unor sancțiuni descurajatoare ar fi compromis (a se vedea Hotărârea ETI și alții, citată anterior, punctul 41 și jurisprudența citată).

64 — A se vedea Hotărârea din 16 decembrie 1975, Suiker Unie și alții/Comisia (40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, Rec., p. 1663, punctul 84), Hotărârea din 28 martie 1984, Compagnie royale asturienne des mines și Rheinzink/Comisia (29/83 și 30/83, Rec., p. 1679, punctul 9), și Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni, citată anterior (punctul 145).

65 — A se vedea Hotărârea ETI și alții, citată anterior, punctul 40. A se vedea de asemenea Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni, citată anterior, în care Curtea a respins pentru acest motiv argumentul pe care o societate acuzată de un comportament sancționabil îl expusese pentru a fi exonerată de orice răspundere, respectiv acela că a cedat unei alte societăți activitatea în cadrul căreia se făcuse vinovată de încălcarea de care era acuzată (punctul 145). Această cauză se referea la cazul a două întreprinderi existente și funcționale, dintre care una cedase pur și simplu celeilalte o anumită parte a activităților sale care nu aveau nicio legătură structurală între ele.

168. În aceste condiții, Comisia nu putea deroga, la articolul 2 alineatul (2) din decizia în litigiu, de la principiul răspunderii personale, făcând-o pe TKS răspunzătoare pentru comportamentul ilicit pe care Thyssen l-a adoptat între 16 decembrie 1993 și 31 decembrie 1994.

169. Prin urmare, decizia în litigiu nu respectă principiul răspunderii personale și ignoră împrejurarea decisivă a lipsei de continuitate economică între TKS și Thyssen, care rezultă dintr-o jurisprudență constantă a Curții.

170. În plus, Comisia nu se putea întemeia în mod legitim pe declarația din 23 iulie 1997 pentru a deroga de la aplicarea normelor dreptului concurenței.

171. Procedând astfel, Comisia nu respectă natura acestor norme și se îndepărtează de rolul care îi revine în temeiul acestora. Normele în cauză sunt de ordine publică. Pe de o parte, acestea permit garantarea instituirii unei concurențe loiale și eficace în cadrul pieței comune prin interzicerea acordurilor anticoncurențiale și participă, în consecință, la îndeplinirea misiunilor atribuite Uniunii. Pe de altă parte, acestea permit asigurarea bunăstării consumatorului, protejându-l de anumite practici ale întreprinderilor. În această măsură, este vorba despre norme de drept imperative care se impun tuturor și pe care părțile nu le pot ignora, așadar, prin intermediul unor convenții private.

172. Or, în această privință, trebuie amintit că, în primul rând, revine Comisiei obligația să asigure aplicarea principiilor stabilite la articolul 81 CE [66]. Prin urmare, aceasta nu poate accepta o declarație unilaterală, precum declarația din 23 iulie 1997, care conduce la derogarea de la normele și principiile care guvernează imputabilitatea practicilor anticoncurențiale. În mod similar, Comisia nu poate accepta o declarație prin care o întreprindere se recunoaște în mod fals vinovată pentru o încălcare pe care nu a săvârșit-o.

173. În consecință, având în vedere aceste considerații, apreciem că decizia în litigiu este afectată de o încălcare a principiului răspunderii personale în ceea ce privește imputabilitatea încălcării săvârșite de Thyssen între 16 decembrie 1993 și 31 decembrie 1994.

174. Astfel, considerăm că articolul 2 alineatul (2) din decizia în litigiu trebuie să fie anulat în măsura în care impută TKS răspunderea pentru încălcarea respectivă.

175. Încălcarea imputată Thyssen a fost stabilită și Thyssen a fost audiată, întrucât

66 — A se vedea articolul 105 alineatul (1) TFUE.

Comisia a adresat Thyssen, la 24 aprilie 1997, o comunicare distinctă privind obiecțiunile, la care aceasta a răspuns separat. Astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 13 din motivele deciziei în litigiu, Thyssen a răspuns la comunicarea privind obiecțiunile în nume propriu.

176. În acest moment, problema care se pune este dacă Comisia poate încă să oblige Thyssen la plata unei amenzi pentru actele anticoncurențiale pe care aceasta le-a săvârșit între 16 decembrie 1993 și 31 decembrie 1994, astfel cum sunt definite la articolul 1 din decizia în litigiu.

2. Cu privire la prescrierea puterii Comisiei de a sancționa încălcarea săvârșită de Thyssen

177. În cadrul celui de al șaptelea motiv de anulare, TKS susține că încălcarea săvârșită de Thyssen este prescrisă din anul 1999 sau, cel mai târziu, din anul 2003. Aceasta susține în special că nu ar fi existat nicio întrerupere a termenului de prescripție și nicio suspendare a acestuia, Thyssen nefiind parte la procedura inițiată împotriva deciziei inițiale. În plus, TKS arată că, întrucât încălcarea care i se impută este o încălcare săvârșită de Thyssen, sancțiunea care îi este aplicată nu i s-ar putea aplica decât în măsura în care aceasta putea fi aplicată predecesorului său în drept, respectiv Thyssen.

178. Comisia solicită respingerea acestui motiv [67].

179. Având în vedere faptele cauzei, examinarea acestui motiv depinde de interpretarea normelor privind termenul de prescripție și în special a celor privind suspendarea acestui termen, prevăzute la articolele 2 și 3 din Decizia nr. 715/78 și la articolul 25 din Regulamentul nr. 1/2003. Pentru motive de claritate și ținând cont de faptul că termenii dispozițiilor menționate sunt în esență identici, ne vom referi exclusiv la dispozițiile Regulamentului nr. 1/2003.

180. Se ridică două probleme.

181. Prima se referă la întinderea suspendării. Problema care se pune este dacă, în cazul în care o acțiune este introdusă pe rolul instanței Uniunii, suspendarea termenului de prescripție are efect relativ, cu alte cuvinte, nu își produce efectele decât pentru întreprinderea reclamantă, sau are efect *erga omnes*, caz în care suspendarea prescripției pe durata procedurii își produce efectele pentru toate întreprinderile care au participat la încălcare,

67 — Pentru o prezentare mai extinsă a argumentelor părților, a se vedea punctele 193-198 din hotărârea atacată.

indiferent dacă au formulat sau nu au formulat o acțiune. Contrar celor prevăzute în mod expres pentru întreruperea termenului de prescripție, articolul 25 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1/2003 nu prevede nimic cu privire la acest aspect.

182. Această problemă este identică cu aceea care se pune în cadrul recursului introdus împotriva hotărârii pronunțate de Tribunal în cauza ArcelorMittal Luxembourg și alții/Comisia, citată anterior. În această hotărâre, Tribunalul a considerat că suspendarea termenului de prescripție prevăzută la articolul 25 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1/2003 nu își produce efectele decât pentru întreprinderea reclamantă [68]. Curtea este chemată, pentru prima dată, să se pronunțe cu privire la acest aspect.

183. A doua problemă se referă la efectele unei hotărâri de anulare. Problema care se pune este dacă anularea unei decizii a Comisiei ca urmare a procedurii jurisdicționale face ca suspendarea termenului de prescripție, la fel ca însăși decizia, să devină inexistentă cu efect retroactiv. Curtea a răspuns negativ în Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia [69].

184. Pentru motivele prezentate în continuare, nu putem fi de acord nici cu poziția adoptată de Tribunal în Hotărârea ArcelorMittal Luxembourg și alții/Comisia, citată anterior, nici cu cea adoptată de Curte în Hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, citată anterior. Astfel, această interpretare a normelor privind termenul de prescripție, coroborată cu efectul multiplelor acte de întrerupere a prescripției și cu durata procedurilor, golește de sens însuși principiul prescripției.

185. Prezenta cauză este o ilustrare perfectă a acestui aspect, întrucât, la cincisprezece ani de la încetarea încălcării, Thyssen încă nu este sigură în ceea ce privește viitorul său. Acest lucru rezultă dintr-o multiplicare a actelor de întrerupere a prescripției (în număr de șase), din anularea deciziei inițiale în ceea ce privește TKS și din suspendarea termenului de prescripție pentru o perioadă

68 — Punctele 151-158. Pentru a-și motiva raționamentul, Tribunalul a prezentat următoarele motive. Întrucât suspendarea termenului de prescripție constituie o excepție de la termenul de prescripție de cinci ani, această noțiune trebuie să facă obiectul unei interpretări restrictive. Având în vedere că suspendarea se referă, prin definiție, la o ipoteză în care Comisia a adoptat deja o decizie, nu mai este necesar să se atribuie un efect *erga omnes* acestei suspendări. În sfârșit, potrivit Hotărârii Curții din 14 septembrie 1999, Comisia/AssiDomän Kraft Products și alții (C-310/97 P, Rec., p. I-5363), efectul relativ al procedurilor judiciare și consecințele atribuite acestui efect de către Curte s-ar opune, în principiu, ca acțiunea introdusă de o întreprindere destinatară a deciziei în cauză să aibă un impact asupra situației celorlalți destinatari ai deciziei respective.

69 — C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctele 142-157. În ceea ce privește Tribunalul, a se vedea în special Hotărârea din 6 octombrie 2005, Sumitomo Chemical și Sumika Fine Chemicals/Comisia (T-22/02 și T-23/02, Rec., p. II-4065, punctele 80-102), și Hotărârea ArcelorMittal Luxembourg și alții/Comisia, citată anterior (punctele 151-158), care, amintim, face obiectul unor recursuri pendinte în fața Curții (C-201/09 P și C-216/09 P).

de unsprezece ani [70]. Oricât de surprinzător ar putea să pară acest lucru, termenul de prescripție de zece ani prevăzut la articolul 25 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1/2003 nu a expirat încă. Acesta va expira în luna aprilie 2016, respectiv la 21 de ani de la încetarea încălcării.

a) Considerații introductive

186. Înainte de a examina aceste probleme, este necesar să amintim natura și întinderea normelor privind termenul de prescripție în cadrul litigiilor privind concurența.

187. Prescripția procedurilor de investigație constituie un principiu universal și fundamental al dreptului nostru. Aceasta poate fi definită ca o cauză de stingere a acțiunii publice prin efectul trecerii unui anumit timp de la data săvârșirii încălcării. Prescripția se aplică, în principiu, tuturor încălcărilor, chiar și celor mai grave, cu singura excepție a crimelor împotriva umanității, declarate imprescriptibile potrivit cerințelor internaționale. La expirarea termenului de prescripție, acțiunea publică se stinge și nu mai este posibilă nicio procedură de investigație împotriva participanților la încălcare.

188. Prescripția urmărește să stabilească pacea socială și răspunde unei preocupări comune pentru securitate juridică. În Hotărârea din 24 septembrie 2002, Falck și Acciaierie di Bolzano/Comisia [71], Curtea a precizat astfel, în ceea ce privește prescripția, că „cerința fundamentală a securității juridice se opune ca exercitarea puterilor Comisiei să poată fi întârziată pe durată nedeterminată” și că, pentru a-și atinge scopul, un termen de prescripție trebuie să fie stabilit în prealabil [72]. În mod tradițional, există mai multe justificări pentru prescripție. Mai întâi, acțiunea de reprimare își pierde cu timpul rațiunea de a fi ca urmare a dispariției progresive a tulburării cauzate ordinii publice prin încălcare. În continuare, într-un spirit mai protector față de interesele persoanelor și ale întreprinderilor în cauză, probele încălcării sunt mai greu de conservat sau de stabilit după expirarea unui anumit termen. În sfârșit – și mai ales –, prescripția permite sancționarea inerției, a

70 — Thyssen a încetat încălcarea la 1 ianuarie 1995. Termenul de prescripție a fost întrerupt pentru aceasta, ca și pentru toate întreprinderile părți la înțelegere, la 24 aprilie 1997, ca urmare a transmiterii comunicării privind obiecțiunile, iar ulterior la 21 ianuarie 1998, dată la care a fost adoptată decizia inițială. Acest termen a curs până la 11 martie 1998, respectiv timp de aproximativ o lună și jumătate, dată la care TKS a introdus o acțiune în anulare în fața Tribunalului. Termenul de prescripție a fost suspendat până la 13 decembrie 2001, dată la care Tribunalul a pronunțat Hotărârea Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, citată anterior, adică timp de șapte ani și două luni. Termenul de prescripție a fost din nou întrerupt la 5 aprilie 2006 prin transmiterea noii comunicări privind obiecțiunile, iar ulterior, la 20 decembrie 2006, prin notificarea deciziei în litigiu. Prin urmare, acest termen a curs între 20 decembrie 2006 și 6 februarie 2007, dată la care TKS a introdus acțiunea în anulare împotriva deciziei în litigiu, respectiv timp de aproximativ o lună și jumătate. Termenul în cauză a fost din nou suspendat între data introducerii acestei acțiuni și 1 iulie 2009, dată la care Tribunalul a pronunțat hotărârea atacată, adică timp de doi ani și cinci luni. Termenul de prescripție a curs din nou, între această din urmă dată și introducerea, la 2 septembrie 2009, a prezentului recurs, respectiv timp de două luni. De la această ultimă dată și până în prezent, termenul de prescripție este suspendat de aproximativ un an.

71 — C-74/00 P și C-75/00 P, Rec., p. I-7869.

72 — Punctele 139 și 140. A se vedea de asemenea Hotărârea din 2 octombrie 2003, International Power și alții/NALOO (C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P și C-180/01 P, Rec., p. I-11421, punctele 106 și 107).

lipsurilor sau chiar a neglijenței autorităților responsabile de procedurile de investigație și favorizează judecarea autorilor încălcărilor într-un termen rezonabil.

189. În ceea ce privește încălcările dreptului concurenței, prescripția expiră într-un termen de cinci ani de la data încetării încălcării, și aceasta în temeiul articolului 25 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1/2003. Cu toate acestea, potrivit articolului 25 alineatul (3) din regulamentul menționat, acest termen de prescripție poate fi întrerupt de orice act al Comisiei efectuat în scopul examinării sau investigării încălcării. Această întrerupere anulează cu efect retroactiv termenul care a curs deja și marchează începutul unui nou termen. În plus, potrivit articolului 25 alineatul (6) din același regulament, termenul de prescripție poate fi suspendat pe durata desfășurării unei proceduri jurisdicționale. În acest caz, termenul de prescripție încetează temporar să mai curgă.

190. În sfârșit, legiuitorul Uniunii a prevăzut la articolul 25 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1/2003 că termenul de prescripție expiră în maximum zece ani în cazul în care Comisia nu a aplicat o amendă. Acesta adaugă însă că acest termen se prelungește cu perioada în care prescripția este suspendată.

b) Cu privire la prima problemă, referitoare la efectul relativ sau absolut al suspendării termenului de prescripție

191. Considerăm că suspendarea termenului de prescripție pe durata procedurii jurisdicționale trebuie să își producă efectele pentru toate întreprinderile care au participat la încălcare, indiferent dacă au formulat sau nu au formulat o acțiune.

192. Prin urmare, nu suntem de acord cu poziția adoptată de Tribunal în Hotărârea ArcelorMittal Luxembourg și alții/Comisia, citată anterior, potrivit căreia suspendarea nu își produce efectele decât pentru întreprinderea reclamantă, și aceasta pentru două motive.

193. În primul rând, această poziție nu ține cont de natura obiectivă a prescripției. Astfel, prescripția este legată exclusiv de fapte. Aceasta prezintă un caracter real, care este independent de persoanele implicate. Astfel, întrucât acțiunea pe care Comisia o poate iniția se stinge ca efect al prescripției, această stingere privește totalitatea faptelor în cauză și produce efecte pentru toți participanții.

194. În ceea ce privește întreruperea termenului de prescripție, aceasta rezultă foarte clar din articolul 25 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003, întrucât se arată că „întreruperea termenului de prescripție produce efecte pentru toate întreprinderile sau asociațiile de întreprinderi care au participat la încălcare”. Textul articolului 25 alineatul (6) din regulamentul menționat, privind suspendarea termenului de prescripție, este mai

general și nu precizează acest aspect. Totuși, întrucât textele nu conțin prevederi în acest sens, efectele determinate de întreruperea și de suspendarea termenului de prescripție trebuie să fie identice. Amândouă constituie excepții de la prescripție. Aceasta fiind obiectivă, ambele trebuie, prin urmare, să se aplice faptelor propriu-zise. Acest lucru se impune cu atât mai mult cu cât ne aflăm în prezența unei încălcări complexe, continue și mai ales colective.

195. În al doilea rând, soluția reținută de Tribunal determină un efect negativ. Efectul relativ al suspendării poate efectiv să conducă la situația în care Comisia să nu mai poată iniția o acțiune împotriva unei întreprinderi lăsată deoparte din eroare, întrucât această acțiune ar putea fi prescrisă.

196. Prin urmare, considerăm că nu există niciun motiv pentru introducerea unei distincții, pe care am considera-o artificială, între efectele întreruperii și cele ale suspendării termenului de prescripție asupra întreprinderilor care au participat la încălcare.

197. În consecință, în vederea aplicării articolului 25 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1/2003 în prezenta cauză, propunem Curții să considere că suspendarea termenului de prescripție pe durata procedurii jurisdicționale trebuie să își producă efectele în privința tuturor întreprinderilor care au participat la încălcare, indiferent dacă au formulat sau nu au formulat o acțiune.

c) Cu privire la a doua problemă, referitoare la efectele unei hotărâri de anulare a unei decizii asupra calculării termenului de prescripție

198. După cum am arătat, Curtea a fost deja sesizată cu privire la problema efectelor unei hotărâri de anulare a unei decizii asupra calculării termenului de prescripție în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, citată anterior, privind o înțelegere anticoncurențială în domeniul policlorurii de vinil. Faptele din această cauză sunt destul de asemănătoare cu cele din prezenta cauză, întrucât prima decizie de sancționare adoptată de Comisie a fost anulată de instanța Uniunii, întreprinderile prevalându-se atunci de prescrierea procedurilor de investigație.

199. În această hotărâre, Curtea a respins argumentul invocat de reclamante, potrivit căruia anularea primei decizii a făcut ca suspendarea termenului de prescripție, la fel ca însăși decizia, să devină inexistentă cu efect retroactiv. Curtea a considerat că o astfel

de interpretare ar lipsi de orice sens norma privind suspendarea, întrucât, potrivit acesteia, „însuși faptul că o acțiune este în curs de soluționare la Tribunal sau la Curte justifică suspendarea, iar nu concluziile la care ajung aceste instanțe în hotărârea pe care o pronunță” [73].

200. Înțelegem că, prin acest raționament, Curtea dorește să apere dreptul de investigație al Comisiei față de duratele lungi ale procedurii jurisdicționale. Astfel, admițând că anularea deciziei determină dispariția retroactivă a suspendării, instanța Uniunii se expune și expune Comisia la posibilitatea ca termenul de prescripție să fie expirat la încheierea procedurii jurisdicționale, având în vedere durata acesteia din urmă.

201. Oricât de lăudabilă ar fi o astfel de intenție, nu considerăm că aceasta poate autoriza o interpretare precum cea reținută în hotărârea menționată.

202. Mai întâi, deși suntem de acord cu concluzia potrivit căreia suspendarea este pe deplin justificată de existența unei acțiuni jurisdicționale, iar nu de rezultatul procedurii jurisdicționale, nu este mai puțin adevărat că instanța Uniunii trebuie să țină cont de toate consecințele unei hotărâri de anulare.

203. Astfel, potrivit articolului 264 alineatul (1) TFUE, „[î]n cazul în care acțiunea este întemeiată, Curtea [...] declară actul contestat nul și neavenit”. Prin urmare, ca efect al unei hotărâri de anulare, actul în cauză dispare retroactiv din ordinea juridică. Astfel, potrivit jurisprudenței, se prezumă că acest act nu ar fi existat niciodată [74]. În ceea ce privește efectele actului, acestea sunt, în principiu, anulate cu efect retroactiv, cu excepția situației în care Curtea indică, potrivit articolului 264 alineatul (2) TFUE, care sunt efectele actului anulat care trebuie considerate ca fiind irevocabile. În acest sens, considerăm că nu ar fi improbabil ca efectele juridice ale actului în cauză să fie exclusiv cele cuprinse în dispozitivul acestuia.

204. În ceea ce privește părțile, Curtea consideră că acestea trebuie să fie „repuse

73 — Punctele 152 și 153.

74 — A se vedea Hotărârea din 31 martie 1971, Comisia/Consiliul (22/70, Rec., p. 263, punctul 59), Hotărârea din 26 aprilie 1988, Asteris și alții/Comisia (97/86, 99/86, 193/86 și 215/86, Rec., p. 2181, punctul 30), și Hotărârea din 26 aprilie 1994, Roquette Frères (C-228/92, Rec., p. I-1445, punctul 17).

în situația anterioară și [...] să se reia examinarea problemelor în litigiu pentru a le soluționa potrivit dreptului [Uniunii]" [75]. Cu alte cuvinte, părțile trebuie să fie repuse în aceeași situație în care se aflau înainte de actul anulat. Prin urmare, în aplicarea acestor principii, împrejurările procedurale ulterioare actului în cauză nu pot fi în niciun caz luate în considerare. În același fel în care un act de cercetare invalid nu poate întrerupe termenul de prescripție, acțiunea împotriva unei decizii neavenite nu poate fi suspensivă.

205. Repunerea părților în situația anterioară înseamnă că, ulterior hotărârii de anulare, acestea sunt considerate ca fiind în situația lor juridică anterioară, ca și cum actul anulat nu ar fi fost adoptat niciodată. Reluarea examinării problemelor în litigiu pentru a le soluționa potrivit dreptului Uniunii înseamnă să se stabilească, la data noii examinări, care sunt normele juridice aplicabile, cu privire atât la formă, cât și la fond, ca și cum sancțiunea ar trebui aplicată pentru prima dată. Dacă, de exemplu, temeiul juridic care permitea stabilirea sancțiunii a dispărut, în mod evident, acțiunea nu va putea fi reluată. În cazul în care termenul de acțiune a expirat, nu înțelegem de ce ar trebui totuși ca acțiunea să rămână posibilă.

206. Prin urmare, în litigiile privind concurența, acest lucru ar trebui să însemne că anularea deciziei atrage după sine dispariția retroactivă a suspendării termenului de prescripție și că, în perioada care îi rămâne înainte de expirarea termenului de prescripție, Comisia trebuie să adopte o nouă decizie, conformă cu dreptul Uniunii.

207. În plus, aplicarea unei soluții contrare încalcă obligația respectării unui termen rezonabil, garantată atât de articolul 41 alineatul (1) și de articolul 47 al doilea paragraf din Cartă, cât și de articolul 6 alineatul (1) din CEDO [76].

208. Astfel, interpretarea normelor prevăzute la articolul 25 din Regulamentul nr. 1/2003 nu trebuie, în niciun caz, să priveze întreprinderea de dreptul de a fi investigată și judecată într-un termen rezonabil. Obligația respectării acestui principiu fundamental revine în primul rând Comisiei, responsabilă de

75 — Hotărârea din 31 martie 1971, Comisia/Consiliul, citată anterior (punctul 60).

76 — Pentru o detaliere a conținutului acestui principiu, a se vedea punctul 267 și urm. din Concluziile pe care le-am prezentat în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 16 iulie 2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Comisia (C-385/07 P, Rep., p. I-6155).

etapa administrativă a procedurii [77]. Această obligație revine de asemenea instanței Uniunii, responsabilă de controlul legalității deciziilor Comisiei [78].

209. Asemenea principiului termenului rezonabil, normele privind termenul de prescripție fac din timp un aspect imperativ în organizarea procedurilor. Acestea reflectă preocuparea legitimă a ordinii juridice de a supune anumitor termene exercitarea puterii de investigație care revine Comisiei și exercitarea controlului de legalitate, care este de competența autorităților jurisdicționale. Astfel cum a statuat Curtea în Hotărârea din 21 septembrie 2006, Technische Unie/Comisia [79], trebuie să se evite ca dreptul la apărare să poată fi compromis în mod iremediabil ca urmare a duratei excesive a etapei de cercetare și ca această durată să poată împiedica stabilirea unor probe care urmăresc combaterea existenței unor comportamente de natură să angajeze răspunderea întreprinderilor în cauză. Pentru acest motiv, Curtea statuează că aprecierea sursei eventualei diminuări a eficacității dreptului la apărare trebuie să se extindă asupra întregii proceduri, administrative și jurisdicționale, referindu-se la durata totală a acesteia [80].

210. Or, o procedură privind încălcarea dreptului concurenței care se prescrie, în principiu, într-un termen de cinci ani și care este încă în curs de desfășurare după 20 de ani de la săvârșirea încălcării respectă principiul termenului rezonabil?

211. Prin urmare, Comisia, ca și instanța Uniunii, trebuie să se asigure că punerea în aplicare a normelor privind termenul de prescripție favorizează judecarea autorilor încălcărilor într-un termen rezonabil și în cadrul unei proceduri diligente. Dacă probleme de ordin material împiedică realizarea acestor obiective, este de competența Uniunii să identifice soluțiile necesare, în urma unei analize.

212. În consecință, având în vedere aceste elemente, propunem Curții să considere că, în scopul aplicării articolului 25 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1/2003 în prezenta cauză, anularea deciziei ca urmare a procedurii jurisdicționale a făcut ca suspendarea, la fel ca însăși decizia, să devină inexistentă cu efect retroactiv.

77 — Hotărârea Tribunalului din 22 octombrie 1997, SCK și FNK/Comisia (T-213/95 și T-18/96, Rec., p. II-1739, punctele 55 și 56 și jurisprudența citată), în care acesta a arătat că „respectarea de către Comisie a unui termen rezonabil de adoptare a deciziilor rezultate în urma procedurilor administrative în materie de politică a concurenței constituie […] un principiu general al dreptului comunitar”.

78 — Curtea a introdus în dreptul concurenței dreptul de a fi judecat într-un termen rezonabil în cadrul procedurilor de concurență în Hotărârea din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia (C-185/95 P, Rec., p. I-8417). Ulterior, aceasta a considerat, în Hotărârea Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Comisia, citată anterior, că nerespectarea acestei obligații putea da naștere unei cereri de despăgubire în temeiul unei acțiuni introduse împotriva Comunității în cadrul articolului 268 TFUE și al articolului 340 al doilea paragraf TFUE.

79 — C-113/04 P, Rec., p. I-8831.

80 — Punctele 55 și 56, precum și jurisprudența citată.

d) Aplicarea în prezenta cauză

213. Având în vedere aceste elemente, încălcarea săvârșită de Thyssen între 16 decembrie 1993 și 31 decembrie 1994 este prescrisă de la 24 aprilie 2002.

214. Astfel, anularea deciziei inițiale a făcut ca prima suspendare a termenului de prescripție, la fel ca decizia însăși, să devină inexistentă. Ultimul act de întrerupere a termenului de prescripție a fost, prin urmare, notificarea comunicării privind obiecțiunile, la 24 aprilie 1997. Potrivit articolului 25 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1/2003, termenul de prescripție curge din nou de la data fiecărei întreruperi. Prin urmare, termenul de prescripție de cinci ani corespunzător încălcării săvârșite de Thyssen a expirat la 24 aprilie 2002.

215. Încălcarea săvârșită de Thyssen este, în consecință, prescrisă.

VI — Cu privire la cheltuielile de judecată

216. Potrivit articolului 122 primul paragraf din Regulamentul de procedură, atunci când recursul este fondat, iar Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv litigiul, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.

217. Potrivit articolului 69 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul de procedură, aplicabil în cadrul procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din acest regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.

218. În prezenta cauză, Comisia a căzut în pretenții cu privire la majoritatea cererilor sale. În consecință, propunem Curții să oblige Comisia la suportarea propriilor cheltuieli de judecată, precum și la suportarea a 50 % din cheltuielile de judecată efectuate de TKS.

219. TKS va suporta 50 % din propriile cheltuieli de judecată.

VII — Concluzie

220. Având în vedere considerațiile de mai sus, propunem Curții să se pronunțe după cum urmează:

„1) Anulează Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 1 iulie 2009, ThyssenKrupp Stainless AG/Comisia (T-24/07).

2) Anulează articolul 2 alineatul (2) din Decizia 2007/486/CE a Comisiei din 20 decembrie 2006 privind o procedură în temeiul articolului 65 din Tratatul CECO (Cazul COMP/F/39.234 – Suprataxa pe aliaj – readoptare) în măsura în care impută ThyssenKrupp Stainless AG răspunderea pentru încălcarea săvârșită de Thyssen Stahl AG între 16 decembrie 1993 și 31 decembrie 1994.

3) Constată că încălcarea săvârșită de Thyssen Stahl AG este prescrisă.

4) Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și 50 % din cheltuielile de judecată efectuate de ThyssenKrupp Stainless AG.

5) ThyssenKrupp Stainless AG suportă 50 % din propriile cheltuieli de judecată."